

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БАДО ДОРІНА-МОНІКІ ОЛЕКСАНДРІВНА

**Особливості мови школярів у Великодобронському ліцеї (аналіз соціальних
діалектів на уроках мови).**

014.02 Середня освіта. Мова і література (угорська)

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Науковий керівник:

Нодь Наталія Йосипівна

кандидат філологічних наук, доцент

Ужгород – 2024

Реєстрація _____
(номер)

«___» _____ 2023 р. _____
(підпис пров.фахівця) (прізвище, ініціали)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

_____ Нодь Н.Й.
(підпис) (прізвище, ініціали)

К.філол.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

«___» _____ 2024 р.

Рецензент _____
(підпис)

Гульпа Д.В.
(прізвище, ініціали)

К.філол.н., доцент
(науковий ступінь, вчене зван

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYÜGYI MINISZTERIUMA
ÁLLAMI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY
„UNGVÁRI NEMZETI EGYETEM”
UKRÁN–MAGYAR OKTATÁSI-TUDOMÁNYOS INTÉZET
MAGYAR FILOLÓGIAI TANSZÉK

BADÓ DORINA MÓNICA

Diáknyelvi sajátosságok a Nagydobronyi Református Líceumban.

A nyelvrétegek oktatása az iskolában

Magyar nyelv és irodalom

Diplomamunka a baccalaureusi fokozat megszerzésére

6.014.02 Középfokú oktatás szakirányban,

magyar nyelv és irodalom

Tudományos témavezető:

Nagy Natália

a filológiai tudományok kandidátusa, docens

Tartalom

BEVEZETÉS.....	5
ADATKÖZLŐK	7
A KÉRDÉSEL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM ISMERTETÉSE..	9
1.1. A diáknyelvvvel foglalkozó szakirodalom áttekintése	9
1.2. Szókincsfejlesztéssel foglalkozó szakirodalom tükrében	16
2. DIÁKNYELVI SAJÁTOSSÁGOK A NAGYDOBRONYI REFORMÁTUS LÍCEUMBAN. A NYELVRÉTEGEK OKTATÁSA AZ ISKOLÁBAN	20
3. A KIFEJEZÉSEK KATEGORIZÁLÁSA.....	39
3. 1. A kifejezések tematikai kategorizálása.....	39
3.2. A kifejezések csoportosítása szófajtani szempontból	41
3.3. A kifejezések csoportosítása szerkezete szerint	43
4. SZÓKINCSFEJLESZTÉS AZ ISKOLÁBAN	45
BEFEJEZÉS.....	54
KÖVETKEZTETÉSEK LEVONÁSA	54
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE	58
Резюме	62
Resume	64
MELLÉKLET	66

BEVEZETÉS

A dolgozatom témája: Diáknyelvi sajátosságok a Nagydobronyi Református Líceumban. A nyelvrétegek oktatása az iskolában.

A téma indokolása: A diplomamunkám témaválasztásakor figyelembe vettem, hogy olyan témáról írjak, amely foglalkoztat és viszonylag közel áll hozzám, amelynek a kutatását a következő években is örömmel folytatom. Nyelvünk folyamatosan változik. Új szavak jönnek létre, átveszünk kifejezéseket más népektől. Ez a változás néha pozitív, néha szükségtelen. A fiatalság nyelvére jellemző, hogy koránál fogva a dinamizmusra törekszik. Ez figyelhető meg a változatos és sokszínű nyelvhasználatukban is.

Célom, hogy összegyűjtssem a líceumban tanuló diákok nyelvi fejleményeit, és az ezzel kapcsolatos régi és különös tekintettel új kifejezéseket. Továbbá az olyan alakokat, amelyeket csak a fiatalabb diákok ismernek. A gyűjtést követően megvizsgálni, mik azok a sajátosságok, melyek jellemzik a gyűjtött anyagok, mik a létrehozás motivációi.

Téma aktualitása abban rejlik, hogy fontos megismernünk a diáknyelvet és az ezáltal létrejött kifejezéseket, megfigyelni annak sajátosságait, pozitív, illetve negatív hatását nyelvünkre.

Kutatási módszeremül az empirikus módszert választottam. Ezt azért tartottam célszerűnek, mert egy olyan közösségről beszélünk, melynek nemrégén én is tagja voltam, s a közvetlen kapcsolatteremtés nem volt nehezemre. Ez kiegészült a kérdőíves módszerrel, mely lehetőséget adott arra, hogy statisztikailag jól rendszerezhető, nyelvtani szempontból jól átlátható, szókinccstani példákban gazdag anyagot gyűjtssek. Adatközlőimet a Nagydobronyi Református Líceum diákjai közül választottam ki. Véleményem szerint mindegyik diák a legjobb tudása szerint próbált válaszolni a kérdéseimre. Mindenki nagyon segítőkész volt, így gördülékenyen ment a munka. Mindegyik adatközlő hozzájárult a személyes adatainak a közléséhez.

A kutatópont története: Nagydobrony Ungvártól 42 km-re található a Szernye-patak és Latorca folyó között. 2 szomszédos falva van: Kisdorony és Csongor.

A krónikák először 1248-ban említik Nagydobronyt. A falu neve, és még néhány környékbeli földrajzi név, szláv eredetű. Jelenleg Kárpátalja legnagyobb magyarlakta települése. 5600 lakos él Nagydobronyban, ennek 90% magyar. Mint minden kárpátaljai települést, 1566-ban a tatárok, majd 1657-ben Lubomirsky marsall vezetésével a lengyelek pusztítják el. Volt itt kisebb-nagyobb birtoka a Dobó, a Perényi és a Báthori famíliának. Ismert családnevek napjainkban: Balog, Pinte, Ráti, Katona. Nagydobrony, akár a legtöbb kárpátaljai település, soha nem játszott kiemelkedő szerepet a magyar történelemben. Nem zajlott közelében sem csata, sem országgyűlés, de történetének része azoknak a jelentős történelmi szerepet játszott családoknak a históriája, amelyek itt kaptak vagy szereztek földbirtokot.

A Nagydobronyi nép református hitű mai napig. A község központjában található a nagytemplom, és természetesen a Nagydobronyi Református Líceum is. A Nagydobronyi Református Líceumot 1995. augusztus 15-én Szabó Dániel (Prezbiter Szövetség elnöke) és Horkay László (Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke, Nagydobronyi lelkipásztor) alapította. A felvételi vizsgák alapján, az 1995/1996. tanévet 26 diákkal és 18 tanárral kezdték. Az Úr kegyelméből a 2005/2006-os tanévet az intézmény 35 érettségiző diákkal fejezte be. Bentlakásos iskola, emiatt a diákok részt vesznek a gyülekezeti alkalmakon, 12 év alatt 241 diák fejezte be sikeresen tanulmányait az iskolában. [50]

ADATKÖZLŐK

Adatközlőimet a Nagydobronyi Református Líceum diákjai közül válogattam össze. Mindenki a legjobb tudása szerint próbált válaszolni. Tőlük kaptam az anyagom nagy részét. Munkám során nem ütköztem akadályba, mindenki segítőkész volt. Minden adatközlő hozzájárult a személyes adatainak közléséhez.

Név	Születési év	Végzettség	Vallás
Baranyi Krisztóf	2009	Diák	Református
Bahus Szintia	2009	Diák	Református
Szabó Jázmin	2010	Diák	Református
Hadar Violetta	2009	Diák	Református
Sándor Alexandra	2009	Diák	Református
György Botond	2008	Diák	Református
Nagy Marcell	2008	Diák	Református
Tóth Dávid	2008	Diák	Református
Kántor Anna	2008	Diák	Református
Vojtovics Maxim	2012	Diák	Református
Pankovics Ádám	2012	Diák	Református
Szabó Liliána	2012	Diák	Református
Marton Dániel	2012	Diák	Református
Verba Alexa	2012	Diák	Református
Mihajlovszka Julianna	2012	Diák	Református
Balog Ábel Alex	2008	Diák	Református
Deme Barbara	2008	Diák	Református

Pogó Zora	2008	Diák	Református
Horváth Anna	2007	Diák	Református
Pogányi Ilona	2007	Diák	Református
Balog Dániel	2007	Diák	Református
R Benedek Viola	2011	Diák	Református
Jónás Fanni	2011	Diák	Református
Balog Máté	2011	Diák	Református
Szabó Martin	2011	Diák	Református
Szabó Fruzsina Petra	2011	Diák	Református
Szanyi M Virág	2011	Diák	Református
Bálint Noel	2010	Diák	Református
Pap Dorina	2010	Diák	Református
Simon Ramóna	2012	Diák	Református
Badó Georgina	2008	Diák	Református
Balog Bianka	2009	Diák	Református
Ráti Lilien	2010	Diák	Református
Kovács Endre	2007	Diák	Református

A KÉRDÉSEL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM ISMERTETÉSE

1.1. A diáknyelvvvel foglalkozó szakirodalom áttekintése

Egy kezdő kutató számára úgy vélem, fontos, hogy ismerje a választott témában megjelent szakirodalmat, tudja, mik azok a szempontok, melyek szerint a kutatását végeznie kell. Mint köztudott, az ifjúság nyelve gyorsan változik. A szokatlan kifejezésmód iránti vonzódás egyrészt életkori sajátosság, másrészt a csoporthoz való tartozás, az átlagtól való eltérés tudatát erősíti. Határozott törekvés jelentkezik a köznyelvi normától való elszakadásra. E nyelvréteg pozitív tulajdonságaként említik a fantáziagazdagságot, a kreativitást, a sok újszerű ötletet, a szinonimák sokaságát, a játékos szóalkotást, a szemléletes kifejezéseket, a tréfás szólásokat. Negatívumként mutatnak az argó és a tolvajnyelv szavainak nagy számára, az ízléstelenségekre, a durvává, trágárrá válásra, a túlzó jelzők és a mindenes szavak uralmára, s arra, hogy az élőszóbeli megnyilvánulásokat az egysíkúság jellemzi.

Az utóbbi időben egyre több szó esik az ifjúság életéről, kultúrájáról, s ahhoz, hogy megismerjük és megértsük a fiatalok világát, életét, felfogását, tevékenységét, nélkülözhetetlen adatként szolgál a nyelvi megnyilvánulásaiknak az ismerete. [51]

A nyelv, amiről szó lesz, az ifjúság, szorosabban véve a diákság sajátos csoportnyelve, beszédmódja, különös szóhasználata, mely elsősorban az iskola és a diákélet fogalomkörét meríti ki. [48, 572 o.]

A diáknyelv Magyarországon a XX. század közepén fokozatosan elvesztette önálló csoportnyelv jellegét, s az ifjúsági nyelvvel összeolvadva egységes rétegnyelvet alkot. Ez alól csak néhány jellegzetesen iskolai szókincsbe tartozó szó és kifejezés a kivétel. Grétsy László így ír erről Az ifjúsági nyelv c. tanulmányában: "A felszabadulás után azonban, főleg a diák 60-as évek eleje óta mindinkább elmosódtak azok a különbségek, amelyek régebben a diáknyelv és a nem diák fiatalság nyelve között megfigyelhetők voltak. Az iskola és az élet kapcsolatának

szorosabbá válásával a tanulóifjúság egyre inkább részt vesz a társadalom életében, bekapcsolódik – ha csak időszakonként is – a termelőmunkába, bizonyos iskolatípusokban pedig már részben termelőmunkát is végez, és a gyakorlati életre készül fel. Megismerkedik a már dolgozó fiatalság életével, nyelvvel, a magáéba illeszti azt, közben pedig a maga nyelvét, sajátos szavait, kifejezéseit továbbadja az ifjúság más rétegeinek. Ennek következménye az, hogy ma már a diáknyelv tanulmányozása lényegében egyet jelent az ifjúság nyelvének vizsgálatával." [43, 63. o.]

Kis Tamás szerint szlengen értjük „azokat a többnyire kérészéletű új szavakat vagy régi szavaknak azokat az új jelentésváltozatait, melyeket a hétköznapi élőbeszéd a tréfás hangulat keltése, vagy a kifejezés színességének fokozása, vagy az újszerűvel való játék öröme, vagy a nyomaték kedvéért használ”. Továbbá a szleng „... egyfajta nyelvi univerzálé, amely minden beszélt nyelvnek minden korszakában jelen van”. [26, 390. o.] Amint látjuk a szleng meghatározása nem egyszerű feladat, ugyanis végtelenül összetett fogalom. Kövecses Zoltán e sokrétegűsége irányítja a figyelmet, amikor a következőket mondja: „*Vannak, akik a szlenget olyan nyelvnek tekintik, melyet főleg az alvilág használ(a szleng mint tolvajnyelv), vannak, akik szerint a szleng barátok közti nagyon fesztelen, bizalmas nyelvhasználat: vannak, akik a szlenget az ifjúsági nyelvvel azonosítják, vannak, akik a szlengben a „nép költészetét” látják, és vannak, akik számára a szleng szavak kreatív beszélők rövidéletű, változékony produktumai.*” [31, 55.o.]

Tolcsvai Nagy Gábor neve is említésre méltó az ifjúsági nyelvvel kapcsolatban, aki a nyelvi durvaságokra és trágárságokra hívja fel a figyelmet. [44, 288. o.]

Tóth Anita. A **diáknyelv** című munkájában arról ír, hogy az élet minden területén, így nyelvi téren is szükség van kikapcsolódásra, ennek a „relaxáló” nyelvhasználatnak a megvalósulása a szleng. A diákszleng létrejöttének alapvető feltétele egy olyan beszélőközösség, melynek tagjai naponta érintkeznek egymással. Megkülönböztetünk: kiscsoport szlengeket, ez a legfontosabb egy adott csoportnak;

nagycsoport szlengeket, a kics csoportos szlengekből alakulnak ki [51]. A fent említett munka nagyban elősegítette a megértését annak, hogy miért is használnak a fiatalok nagy előszeretettel szleng kifejezéseket.

Helle Eleonóra meghatározása, megközelítése is sajátosnak mondható, ő is úgy gondolta, fontos a nyelvi kikapcsolódás. A szleng, amelyben a köznyelvi változatától eltérően érvényesülhet a könnyed gúny, naiv báj, a játékosságra való hajlam, az érzelmek és jelenségek körének elbogatellizálása. [2, 58–69. o.]

Munkám megírása során nagy segítségemre volt **A magyar diáknyelv és szótára** című munka, melyben értékes áttekintést olvashatunk a diáknyelv előzményeiről, jellemzőiről, valamint a szótári rész ábécé-rendben tárgyalja a szavakat, kifejezéseket, sőt értelmezi, etimologizálja is a legtöbbjüket [51].

A **Diáknyelv, diákszleng** [7. 289 o.] című előszó szerzői: **Balázs Géza és Minya Károly** lényegre törő keresztmetszetet állítottak össze a diáknyelv és a szleng általános érvényű és a nyelvészek körében eddig zajlott szakmai viták főbb jellemzőiről. Azért mondható dicséretesnek ez a kitekintés, mert nemcsak az ez idő tájt jelen témában folyó diskurzusról villantanak fel tudnivalókat, hanem ráirányítják a diáknyelv és a szleng problémái iránt érdeklődők, az ilyen problémák kutatásával foglalkozók figyelmét az előző korok ide kapcsolódó fogalomértelmezésére, fogalomkezelésére is. Sőt, harmadik pilléreként útravalót is adnak: „A folytatáshoz nem mondhatunk mást, mint amit több mint kétszáz éve mondanak a nép- és nyelvkutatók: gyűjteni kell! A gyűjtések soha nem avulnak el.” [20, 28.o.] A munka megismerése során közelebb kerültem a diáknyelv jellemzőihez és sokoldalúságához is.

Vidra Anikó. Az **ifjúság sajátos nyelvhasználatáról** című munkájában leírja, hogy az ifjúság nyelvét napjaink egyik legnagyobb hatású, és leggyorsabban fejlődő nyelvi rétegének tartják. Jellegzetesen 20. századi jelenségként emlegetik, hiszen a szakirodalomban maga az “ifjúsági nyelv” elnevezés is csak 1963-ban jelent meg. A diákok szókincsére, szóhasználatára a nyelvtudomány is igen korán felfigyelt. Az utóbbi évek ifjúsági nyelvére is jellemző a játékosság, az ötletesség, de káros

jelenségek is tapasztalhatók, mint például a durvaság, a nyelvi trágárság. [47, 58–75. o.]

Dobos Károly. A magyar diáknyelv és szótára című műve nyolcvan oldal terjedelemben ad értékes áttekintést a diáknyelv előzményeiről, jellemzőiről. A szótári rész ábécérendben sorakoztatja fel a szavakat, kifejezéseket, értelmezi és etimologizálja legtöbbjüket, valamint feltünteti leelőhelyüket is. [14, 198 o.] Terjedelmes, színvonalas nyelvészeti munka továbbá **Matijevics Lajos. A vajdasági magyar diáknyelv című szótára**, melyben a szerző 1676 szót és kifejezést rögzít és eleméz. [33, 125 o.]

Bachát László. Az ifjúsági nyelv szókészletének eredete című művéből megtudhatjuk, hogy régi diáknyelvi gyűjteményekben sok olyan szó szerepel, amely nem az iskolai életre vonatkozik, de minthogy az iskolai élet szavai alkotják a szókincs zömét, a diáknyelv elnevezés és a csoportnyelvek közé sorolás teljesen indokolt volt. A nem iskolai fogalmakat jelölő szavak beszivárgása a diáknyelvbe már a XVIII. században elkezdődött. Ma pedig annak vagyunk tanúi, hogy szinte teljesen eltűntek azok a különbségek, amelyek régebben a diáknyelv és a nem iskolába járó fiatalság nyelve között megfigyelhetők voltak. [4, 104– 149. o.]

Rikassi Ilona. A nyírbátori diáknyelv és szótára szerint a nyelvtudomány egyik hagyományos értelmezése alapján a két legfontosabb nyelvváltozat: a nemzeti nyelv és a népnyelv. Normatív értékűnek, az újabb felfogással összhangban, a nemzeti nyelv írott (irodalmi nyelv) és beszélt változatát (köznyelv) tekintik.

A népnyelv fogalmába a helyi és a területi nyelvjárásokat sorolják, s a nyelvjárások sokféleségét szembe állítják a nemzeti nyelv egységével. Mivel a köznyelv nincs annyira szabályozva, mint az irodalmi nyelv, vidékenként eltéréseket mutat(hat), nyelvjárási sajátosságokat tartalmaz. Az ilyen nyelvjárási elemeket tartalmazó köznyelvet regionális köznyelvnek nevezik, melynek vizsgálata az utóbbi években került előtérbe. Ez egyfajta átmeneti kategória a nyelvjárások és a köznyelv között. A nyelv sokféleségének alapja azonban nemcsak a területi tagoltság, hanem a társadalom heterogén volta is. Minden társadalom kisebb-nagyobb csoportokból,

rétegekből áll, amelyeket az azonos foglalkozás, érdeklődési kör, műveltség, életkor, életkörülmények, életmód kötnek össze. [40, 80 o.]

Zolnay Vilmos és Gedényi Mihály foglalták össze **A magyar fattyúnyelv szótárában** a következőt: a fattyúnyelv egyenlő a szlenggel. **Rónaky Edit, Hogyan beszél ma az ifjúság** című művében említi, hogy a kicsi gyermeknek még színes, csapongó, korlátozatlan a fantáziája, nagy a nyelvteremtő ereje. Megérti a szürrealisztikus találós kérdéseket, abszurd verseket, metaforikus költeményeket, maga is alkot rímes-ritmikus szövegeket: mondókákat, verseket, dalokat. A kisiskolás korban a fantázia, a nyelvteremtő vágy és készség elemi erővel tör fel a lázadó kamaszkorban: az általános iskola felső tagozatán és a középiskolában. Túlfűtött, érzelmekkel telített, játékos, szellemes, humoros, túlzásokkal teli, erőteljes saját nyelvet hoz létre "csak belső használatra". Olyanná formálja nyelvét az ifjúság, hogy az véletlenül se hasonlítson a felnőttek, az iskola gyakran szürke, hangulattalan, sematikus, esetenként dagályos, pátoszos nyelvére. [41, 8 – 9 o., 14 – 17 o.]

Hoffman Ottó. Mini-tini szótárnak szokatlan a felépítése. Alighanem a magyar diákszleng legnagyobb szótára. A szótárban felsorolt szavak egy része bizonyára a beszélők szóalkotó képességének, fantáziájának szüleménye. Viszont a többlet kultúrtörténeti, nyelvészeti, sőt szociológiai, pszichológiai stb. háttérrel villant fel. [22. 178 o.] A szótár hozzásegített a szavak helyes kategorizálásához. **Helle Eleonóra. A debreceni diáknyelv szótára** arra alapoz, hogy a témával foglalkozó nyelvészek a szlenget többnyire divatjelenségként tartják számon. A kérdés vizsgálatánál meg kell különböztetni a szlengjelenséget a szleng szókincsének állományától. Az élet, a gondolkodás bonyolultabbá válása is indokolja ezt a kifejezési formát, ezért nemhogy kihalna, épp ellenkezőleg, a tendencia erősödése figyelhető meg. Az ifjúsági nyelv legfontosabb fogalomcsoportjai a fiatalok szemléletmódjára, életvitelére és érdeklődési köreire jellemzők: testrészek, testi folyamatok és műveletek, evés, ivás, ruházat, külső megjelenés, hajviselet, iskola, munka, közlekedés, szórakozás valamennyi a

mindennapi élettel kapcsolatos kifejezés. A szleng szókincsének gazdagítása kétféle módon lehetséges: külső forrásból, belső szóalkotással. [21] A szótár segítségével sikerült összeállítanom a nagyobb kategóriákat a kérdőív és a szavak csoportosítása során.

H. Tóth István. Diáknyelv: az állandóság és a változás kettősségében című tanulmányában azt boncolgatja, hogy mi is valójában a diáknyelv, teheti ezt, hiszen állítása szerint, arról már könyvtárnyinak is nevezhető szakirodalom gyűlt össze. Minden ember, aki valaha diák, illetőleg diákkorú volt, valamiképpen művelője, sőt fejlesztője, de legalábbis használója, ekképpen átörökítőjévé is vált a diáknyelvnek az úgynevezett felnőttkori beszédbe. [20] **Dóra Zoltán. Diákszótár** című művében a nyelv társadalmi tagolódását figyelembe véve csoportnyelveket különböztet meg. A csoportnyelvek közé sorolja a rétegnyelveket, melynek egyik típusa a szleng. E műfaj az argó tulajdonságait hordozza magában, ennek számos elemét letompítva. A szleng az alacsonyabb igényességű nyelvi stílusban mutatkozik meg, de terjed a beszélt köznyelv bizalmas használatában is. Szókészlete gyorsan változik, szüntelenül újratermelődik. A szlengből alakult ki az általunk bemutatni és jellemezni kívánt diáknyelv. [15]

Balázs Géza, Minya Károly. Diáknyelv – diákszótár. A diáknyelv az egyik legváltozékonyabb szókincsréteg, ezért az Anyanyelvápolók Szövetsége 2018-ban újra meghirdette a diáknyelv gyűjtésére, elemzésére szolgáló anyanyelvi pályázatát. A díjnyertes pályamunkákból szerkesztett könyv három részből áll. Az első a tanulmányokat foglalja magában. Ebben a régebbi diáknyelvtől kezdve a Holnap Tali! című sorozat kifejezésein át az emojiig találhatók tanulságos írások. A második rész egy szinonimagyűjtemény, amely köznyelvi szavak diáknyelvi megfelelőit tartalmazza. A harmadik rész a kisszótár, amelyben a diáknyelvi szavak sorakoznak értelmezéssel. A szógyűjtésből kiderül, hogy a közelmúlt diák szavait is használja az ifjúság, tehát a diáknyelvre egyaránt jellemző az állandóság és változás. [7]

Vidra Anikó szerint az utóbbi évtizedekben egyre több szó esik a fiatalok életéről, kultúrájáról. Az ifjúság világának, életének, felfogásának, tevékenységének

teljes megismeréséhez nagyon sokszor a nyelvi megnyilvánulások szolgáltatnak nélkülözhetetlen adatokat. Az ifjúsági kultúra paradigmaváltásainak kutatása során, a fiatalokhoz szorosan és elválaszthatatlanul hozzátartozó sajátos nyelvhasználatot is vizsgálnunk kell. [47] **Matijevics Lajos**. **A vajdasági magyar diáknyelv** című szótára létrejötte mögött színvonalas nyelvészeti munka húzódik. [33, 125. o.] **Bakos Ferenc**. **Idegen szavak és kifejezések** szótárában a következő olvasható a szleng címszó alatt: 1. nagyvárosban kialakuló, alvilági elemektől átvett szavakkal tarkított nyelvi alakulat. 2. mely társadalmi réteg, csoport sajátos szóhasználata. 3. durva, közönséges nyelvhasználat. [6]

Még egy fontos tényezőt szeretnék kiemelni, ami az ifjúsági nyelv tanulmányozását illeti, főleg itt, Kárpátalján. Ez a tényező nem más, mint a kétnyelvűség. Ennek a jelenségnek tanulmányozásában sokban segített **Nagy Natália**: A magyar filológus hallgatók nyelvhasználatáról című tanulmánya, melyben az Ungvári Nemzeti Egyetem hallgatóinak nyelvhasználatával foglalkozik. Csoportosítja az összegyűjtött szavakat különböző szempontok szerint, melyeket én is alkalmaztam kutatásom során. [37] **Tuska Tünde**: A kétnyelvűséggel kapcsolatos nyelvi attitűdök vizsgálata a magyarországi szlovák szakos hallgatók körében című tanulmánya. [46, 279–281. o.]

„ ... – fiatalok, de nem ritkán a felnőttek is örömeiket lelik abban, hogy tárgyakat, cselekedeteket újra keresztelnek, némely szókat megcsonkítanak, másokat tudatosan rosszul használnak, szócsonkokat összeolvasztanak, egyszóval játszanak, mert fel akarnak tűnni, mert megrészesíti őket a szóalkotás gyönyöre s mert az agyonkoptatott, színtelen, üres szólamok zendülésre készítetik őket.” [28, 642. o.]

Az általam tanulmányozott szakirodalom segítségemre volt abban, hogy kiválaszthassam kutatási módszeremet, valamint a csoportosítási szempontokkal kapcsolatos információkat is szerezzek.

1.2. Szókincsfejlesztéssel foglalkozó szakirodalom tükrében

A 21. század elején nehezen lehet lépést tartanunk a rohamtempóban fejlődő műszaki és informatikai tudományok innovációs törekvéseivel, a megszámlálhatatlan új digitalizált eszköz megjelenésével, valamint az internet villámgyors térhódításával. Életkortól, nemtől és iskolázottságtól függetlenül valamennyien részesévé válunk ennek a dinamikus folyamatnak, hisz csak a legelterjedtebb kapcsolattartó eszközre, a mobiltelefonra gondoljunk, amely ott lapul az iskolás és a nagyszülő zsebében egyaránt. Nyelvünk szókészletébe ennek következtében több tucat angol, latin és egyéb eredetű idegen szó került be többnyire például informatikai szakkifejezésként. Életünk új, mindennapos kihívásai az iskola világot sem hagyják érintetlenül. Korunk diákjainak oktatásában-nevelésében újfajta tanítási módszerek és műveltségelemek válnak szükségessé az eredményesség érdekében. Szinte közhelynek számít, hogy a sokféle modern eszköz, valamint a korszerű tanulási környezet kiszorítja a papíralapú taneszközöket, szemléltetőanyagokat, a könyvet és ezzel együtt az olvasást. Az elmondottakból következik a feladat: a magyartanár módszertani kultúrája is meg kell, hogy újuljon. Az anyanyelvi nevelésnek az egyik eddig ismeretlen, fontos feladata lesz a jövőben például az elektronikus szótári szövegek olvasási és megértési kompetenciájának a fejlesztése. Több mint egy évtizeddel ezelőtt Fóris Ágota egyik tanulmányában írta: „A lexikográfiának a társadalmi fontosságához illő szintre emelése csak úgy oldható meg, ha az oktatás folyamatába mind szélesebb körben iktatjuk be.” [20, 45.o.]

A szókincs fejlődése az anyanyelv elsajátításának egyik fontos területe. Az anyanyelv elsajátítása a szakemberek egyik fontos területe. A kutatók és a szakemberek véleménye szerint nehéz megállapítani a szókincs nagyságát. A szókincs az emberek egész élete során változik, az új szavak elsajátítása élethosszig tart. Az emberek szóhasználatának bővülése folyamatos az életkori és a külső tényezők változása miatt. Az első szavak produkciója a tipikus beszédfejlődésű gyermekek esetén egyéves kor körül kezdődik. Nemcsak az aktív, hanem a passzív

szókincs feltérképezése is meglehetősen nehezített. Az új nyelvi közegbe való kerüléssel gyarapodik a beszédtapasztalat különböző beszédhelyzetekben, a gyermekek újabb pragmatikai szabályokat is elsajátítanak, egyre nagyobb rutint szereznek a hangos megszólalásban. [19, 63 – 77 o.]

A szókincs vizsgálatára óvodás- és kisiskolás korban számos módszer létezik. Az eljárások egy része a vizualitásra épít, másik részük verbalitás alapú. A szókincs felmérésének egyik gyakori módszere a képek megnevezése, ilyen például a magyar fejlesztésű LAPP-teszt, amely óvodás és kisiskolás gyermekek aktív szókincsének megismerésére szolgál. Az aktív szókincs fejlettségét hat kategóriába sorolják, például magas, átlagos vagy súlyos elmaradású.

Vizsgálati módszerek:

- Peabody Képes Szókincstesztet elsősorban a receptív szókincs feltérképezésére használják, a tesztet magyarra is sztenderdizálták 2,6–11 éves korú gyermekek számára.

- Az expresszív szókincs vizsgálatára szolgál a szintén képalapú Gardner szókincsteszt, amelynek létezik magyar változata is, 2–12 éves korban használják.

- Képmegnevezésen alapul a Meixner Ildikó (2000) által kifejlesztett szókincsteszt is: a teszt négy korosztály számára tartalmaz fokozatosan nehezedő képsorokat.

- A szókincs vizsgálatára szintén gyakran alkalmazott módszer a szóasszociáció, amelynek célja a mentális lexikon aktiválásának, vagyis a lexikális hozzáférés folyamatának feltérképezése. Az első ilyen típusú vizsgálat Francis Galton (1883) nevéhez köthető, aki saját magán alkalmazta a módszert: a szóasszociációs működéseket, illetve annak gyorsaságát vizsgálta.

- A legkisebb gyermekek számára, a korai nyelvfejlődés vizsgálatára fejlesztették ki a Communicative Development Inventories (CDI) szülői beszámolón alapuló módszert, amelynek magyar adaptációja is megtörtént (KOFA1). Az eljárás célja a nyelvi, nyelvfejlődési zavarok mielőbbi kiszűrése.

- A DIFER Diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszer a PREFER teszteljárás továbbfejlesztett változata négyéves–nyolcéves gyermekek számára (Nagy et al., 2004a). A DIFER hét elemi alapkészség diagnosztikáját tartalmazza – a fejlesztési irányokat is kijelölve –, például írásmozgás-koordináció, beszédhanghallás, számolási készség.

- A Gósy Mária által kifejlesztett, sztenderdizált GMP-diagnosztika (Gósy, 1995/2006) is tartalmaz altesztet a szókincs-aktiválás működésnek vizsgálatára. A teszt nem a szókincs „nagyságát” méri fel, hanem azt a képességet, hogy a gyermek hogyan és milyen gyorsan képes bizonyos szavakat lehívni a mentális lexikonból.

- A spontán beszéd elemzése (például szószám, szógyakoriság, szógazdagság) a gyermekek beszédfelvételeiben a szókincs vizsgálatának egy lehetséges módja. A szószám elemzése azt mutatja meg, hogy mennyire beszédes a gyerek, ez utalhat nyelvi képességeinek szintjére. [23]

A mentális lexikon nagyságát módszertani okoknál fogva csupán megbecsülni lehet. A szókincs méretére vonatkozó becslések egy bizonyos kor után rendkívül megbízhatatlanná válnak. Egy 18 hónapos gyermek aktív szókinccse átlagosan ötven szót tartalmaz, de megérteni körülbelül ötször ennyit képes. Nelson (1973) tizennyolc gyermekkel végzett longitudinális vizsgálata szerint a gyermekek 15 hónapos korukra 10 szót, 20 hónapos korukra 50 szót és 24 hónapos korukra 186 szót produkáltak spontán beszédükben. Bakonyi Hugó (1918) húsz magyar és külföldi szerző adatai alapján a következőket állapította meg: a szavak száma egyéves korban 0–10, kétéves korban 30–400, három - éves korban 150–1000, négyéves korban 250–1200, ötéves korban 300–1400, hatéves korban pedig 500–1700. A 2,5 és 3,5 éves kor közötti gyermekek a különböző vizsgálatok tanúságai szerint átlagosan 742, 260–1468 illetve 1256 szót használnak. A becsült adatok az iskoláskor kezdetén körülbelül 3000 szót tételeznek fel. Egy 14–15 éves diáknak már 8–10 ezer lehet a passzív szókészlete, de a tanult idegen nyelv szavaival együtt akár 15–16 ezer szótári egységet is ismerhet Büky becslése szerint. Megemlítendő,

hogy az idézett becslések múlt századi tanulmányokból származnak. [38, 131–132. o.]

Az elmúlt évtized nemzetközi felmérései, és a hazai monitorvizsgálatok tükrében mítosznak bizonyul a magyar oktatási rendszer hatékonysága az olvasási képesség fejlesztése tekintetében is. Az olvasási képesség és a vele szoros összefüggésben álló gondolkodási képesség fejlődése láthatóan megtorpan az alsó-felső tagozat határán, az 5–6. évfolyamon. Ennek a problémának a kezelésére fejlesztették ki a szegedi egyetem olvasáskutatással, szövegértés-fejlesztéssel foglalkozó szakemberei a szövegfeldolgozó-képességeket fejlesztő programjukat, amely jelenleg kísérleti fázisban van. A jó szövegválogatás, de még a tanítók, tanárok korszerű irodalomfogalma és elvileg jó tudás- és tanuláskonceptiója sem elegendő az irodalmi szövegek és a diákok közötti interakciók generálásához. Tudomásul kell azt is venni, hogy az olvasással és irodalommal kapcsolatos pozitív attitűd háttérbeszorulása okán és a szövegértési problémák miatt egyre inkább az irodalomóra az irodalomolvasás terepe, s a szövegek olvasásra motiváló közös feldolgozása az olvasóvá válás egyetlen esélye. [17, 79 o.]

Az általam tanulmányozott szakirodalom mindegyike jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy témámat megfelelő módon fel tudjam dolgozni, megértsem a kutatás lényegét, ki tudjam választani a módszert, illetve azokat a tényezőket, melyek a diáknyelv szavainak csoportosítása során jelentőséggel bírnak. Fontos volt a módszertani szakirodalom is, hiszen hozzájárult a dolgozatom módszertani részének megírásához, a szókincsfejlesztéssel kapcsolatos ismeretek bővítéséhez.

2. DIÁKNYELVI SAJÁTOSSÁGOK A NAGYDOBRONYI REFORMÁTUS LÍCEUMBAN. A NYELVRÉTEGEK OKTATÁSA AZ ISKOLÁBAN

A Nagydobronyi Református Líceum teljesen megfelelő hely ahhoz, hogy a diáknyelvi sajátosságokat és fejleményeket vizsgálni lehessen. A diáknyelv kutatása közben figyelembe kell vennünk, hogy a diák hányadik osztályos, milyen kisebb diákcsoportokban van jelen fontos tagként. Azért jelentősek ezek a dolgok, mert kutatásom során megfigyeltem, hogy az alsóbb osztályos diákoknál kevésbé vannak jelen a diáknyelvi szleng kifejezések, mint a felsősöknél. Mindenesetre legfelső osztálytól a legalsó osztályig mindenhol megfigyelhető egy bizonyos szinten a diákok sajátos szóhasználata.

A diáknyelv éveken át alakul ki egy bizonyos közösségben. Tehát a legmegfelelőbb diákok a 11. osztályosok, ha a diáknyelvet vesszük figyelembe. Mint minden másnak, a diáknyelvnek is megvannak az előnyei és hátrányai is. Az alsóbb osztályokban igaz nem olyan elterjedt a köznyelvtől való eltérés, mint a felsősöknél, de nagyobb esély van náluk az anyanyelv úgymond „elavulására”. Mivel évről évre megfigyelhető nyelvünkben az elavulás, a fiatalok egyre többet helyettesítik a szavakat új fejleményekkel. Előnyként viszont nem sok mindent tudnák megemlíteni. Valamilyen szinten megkönnyíti a kommunikációt, talán vicces is egy kicsit, érdekességként szolgál.

A Nagydobronyi Református Líceum diákjai körében gyűjtöttem a kifejezéseket. Az alábbiakban összegyűjtött szavakat a 7–11 osztályos diákok fogalmazták meg, összesen 160 diáknak sikerült a gondolatait közölni kérdőíves módszer alapján. A begyűjtött anyagot *Balázs Géza – Minya Károly Új szavak, kifejezések* szerinti szócikkforma alapján készítettem el. A szócikk formája a következő: először közlök félkövérrel a gyűjtött szót, majd a szófajtnai besorolását adom meg, ezután a nyelvrétegbeli hovatarozását közlöm. Minden szócikk tartalmazza a szó jelentését az adott korosztály nyelvhasználatában, majd példamondattal szemléltetem a mindennapi alkalmazását.

Bakafántos – *mn., szleng.*

Törtető, ragaszkodik a saját igazához.

Véleményem szerint a bakafántosság a legrosszabb tulajdonságom, amit ki tudnék emelni.

Bagó – *fn., szleng.*

A cigaretta elfajult változatára használatos kifejezés.

A bagó gyártását, használatát illetően roppant szkeptikus tudok lenni.

Baki – *fn., szleng.*

A bakancs megnevezés újszerű és rövid megnevezése.

Az elmúlt évben elavulttá váltak a téli lábbelijeim, az éven szeretnék venni egy új bakit.

Bari – *fn., szleng.*

A barát szóból eredő fiatalos rövidítés.

Remélem, az egyetemi éveim alatt rengetek új barira tehetek szert.

Bábi (*бабі*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett nagymama, idős hölgyre használatos kifejezés magyaros megnevezése.

Mikor a szüleimnek dolguk akad, bábi vigyáz rám és a testvéreimre.

Báróék – *fn., szleng.*

A diákok körében az igazgatóságot, igazgatósági tagokat megnevező kifejezés.

Jobb, ha a matematika órán jól viselkedünk, különben beutalót kaphatunk a báróékhoz.

Bilet (*билет*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, amely a buszjegy megnevezésére használatos.

Egy nappal előbb megvettem a biletet, nehogy a késlekedés miatt lemaradjak az útról.

Bizi – *fn., szleng.*

A bizonyítvány kifejezés szórövidülés útján keletkezett megnevezése.

Ha az év végén jeles lesz a bizim, a szüleimtől lapok egy új biciklit.

Bíróság – *fn., szleng.*

A diákok körében az igazgatóságot megnevező kifejezés.

Ma a bíróság elé kell vonulnom az órai rossz teljesítményem miatt.

Bigyó – *fn., szleng.*

Apró kis tárgy pl.: kulcstartó.

Már rég nem találtam ezt a kis bigyót.

Budi – *fn., szleng.*

Az illemhely obszcén megnevezése.

Használhatnám a budit, mielőtt elindulunk?

Bula – *fn., szleng.*

A csinos, tetszetős nők megnevezésére használatos kifejezés.

Remélem, minél előbb sikerül nekem is szerezni egy jó bulát.

Buksza – *fn., szleng.*

A pénztárca megnevezése, az idősebb generációnál is élő, ismert kifejezés.

Mielőtt elindulok a boltba, mindig leellenőrzöm, magamhoz vettem-e a bukszám.

Börtön – *fn., szleng.*

Börtönként nevezik a diákok az elszállásolásukhoz szükséges kollégiumot.

Holnap nem tudok elmenni veletek vacsorázni, mivel vissza kell mennem a börtönbe.

Bratyó – *fn., szleng.*

Idősebb fiútestvérré vagy esetleg nagyon közeli barátira használatos megnevezés.

Mindig is szerettem volna egy bratyót, viszont lánytestvéreim születtek.

Brátán (*братан*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, amely a fiútestvér vagy a haver megfelelője, ezzel a szóval általában az erős baráti köteléket fejezik ki.

Ezt a hétvégét végre a brátán társaságában töltöm.

Búzrudacska – *fn., szleng.*

A cigaretta egyfajta jellemző megnevezése.

Nem érthető számomra, hogyan tudja több millió ember szívni azt a búzrudacskát nap mint nap.

Cerka – *fn., szleng.*

Színes vagy grafitceruza sajátos megnevezése.

Milyen színű cercára lesz szükség a rajz befejezéséhez?

Crush – *fn., átvétel, szleng.*

Az emberek szívéhez közel álló személy romantikus értelemben, nagyon erős vonzalmat fejezhetünk ki ezzel a szóval.

Holnap találkozom a crushommal, és moziba megyünk.

Cingár – mn., szleng.

Vékony testalkatú személy sértő jellemzője.

A cingár alkatát az apukájától örökölte.

Csecsen – mn., szleng.

A szakáll megnevezése, valószínűleg a csecsen katonák kinézete, nagy szakállá által lett a diákok között használatos a kifejezés.

Csecsen módra szeretném megnövelni az arcszőrzetemet.

Csóri – mn., szleng.

Diák, aki egy hajszálra áll a megbukástól.

Csorit mielőbb likvidálni fogják az iskolából.

Cucc – fn., szleng.

Kisebb tárgyak összefoglaló megnevezése.

A felesleges cuccaim nagy részét kidobtam, nem volt már rájuk szükségem.

Cula – fn., szleng.

Kisebb tárgyak összefoglaló megnevezése.

A culám egy részét a régi szobámban hagytam a költözés során.

Csuka – fn., szleng.

Torna cipő, sportcipő szlenges változata.

Remélem torna órára betettem a csukámat, nem szeretnék mínusz pontot kapni.

Csurmás – mn., szleng.

A börtöni hajviseletből eredően kopasz kifejezés megfelelője, általában azokra a személyre használatos, akiknek a frizurájuk rövid.

A fodrász belevágott a hajamba, ezért muszáj volt csurmásra nyírni.

Csülök – *fn., szleng.*

A női comb megnevezésére használt kifejezés a diákok körében.

Nem preferálom az ilyen megnevezéseket, mint pl.: csülök a comb helyett.

Doga – *fn., szleng.*

A dolgozat megfelelője, valószínűleg rövidítés útján jött létre.

Doga előtt szeretném megismételni a tananyagot.

Dumcsizik – *i., szleng.*

Beszélget valakivel, kommunikál.

Ebéd után szeretnék veled négyszemközt dumcsizni egy kicsit.

Denszel (*dance*) – *i., átvétel.*

Az angol nyelvből átvett kifejezés, dance szóból eredeztethető, jelentése táncol.

Az unokatestvérem profi szinten denszel már gyerekkorától fogva.

Égimeszelő – *mn., szleng.*

A túlzottan magas emberekre jellemző, használatos kifejezés.

Akkora lettél amióta nem láttalak, mint egy égimeszelő.

Fal – *i., szleng.*

Fal, azaz nagyon mohón eszik, nem tudja hol a határ.

Úgy fal minden alkalommal, mintha sosem evett volna.

Dög – *i., szleng.*

Nem szép arccal megáldott személy, csúnya.

A kinézete nagyon dög, hamarabb nézek a napra, mint őrá.

Fikázik – *i., szleng.*

Kigúnyol valakit a tettei, teljesítménye miatt.

A tanárnő folyamatosan fikázik mindenkit az órán.

Fogykos – *mn., szleng.*

A fogyatékos szóból alakult át a diákok körében, jelentése az ügyetlen személyekre vonatkozik.

A világon semmihez nem ért úgy viselkedik, mint egy fogykos.

Fejszór – *fn., szleng.*

A kifejezés magától érthető módon a hajra vonatkozik.

Beszereztem egy új sampont a fejszöröm ápolása érdekében.

Ganyás – *mn., szleng.*

Vicces, szórakoztató, jó humorú.

Szerdán elmentünk megnézni egy ganyás előadást a színházba.

Gázít – *i., szleng.*

Rálép a gázra, azaz gyorsabban halad a gépkocsival.

Kiértünk az autópályára, apukám egyből gázítani kezdett.

Gamó – *fn., szleng.*

Láb, de inkább a lábfej, talp megnevezése.

Hányas a gamóméreted?

Gyidu (*ðidy*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, magyar nyelven a nagypapa vagy esetleg idősebb személyre használt kifejezés a diákok körében.

Gyerekoromban gyidúval szerettem tölteni a napok nagy részét.

Hatoskodás (*уецмерка*) – *i., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, a magyar nyelvben az árulkodás, valakinek az elárulása a saját magunk érdekében.

A legutálatosabb dolog mikor hízelgés képen az órán valaki a hatoskodást veti be.

Hallóka – *fn., jelentésbővülés, szleng.*

A hallókészülékhez köthetően a fülre használatos kifejezés.

Mindenki nyissa ki a hallókáját, és jól figyeljen oda arra, amit mondani fogok!

Haver – *fn., jelentésbővülés, szleng.*

A barát újszerű megnevezése, napjainkban széles körben használatos.

Nagyon várom, hogy kezdetét vegye az Erasmus+, ismét találkozhatok a külföldi haverokkal.

Hoodie – *fn., átvétel, szleng.*

Az angol nyelvből átvett kifejezés, pulóvert jelent, amelynek jellemzője a kapucni és a hosszú ujj.

A szüleimtől karácsonyra egy új hoodie volt a meglepetés.

Háringol – *i., szleng.*

Mellébeszél, valamilyen témában nem az igazat, vagy nem a teljes igazságot mondja el, azaz hazudik.

Nem szeretem az olyan személy társaságát, aki állandóan háringol.

Izé – *fn., szleng.*

Apró, jelentéktelen tárgy.

Annyira jelentéktelen izéket tartalmazott a doboz, hogy már nem is emlékszem rájuk.

Kétbetűs kitérő – *fn., jelentéssűrítő összetétel.*

Az illemhely megnevezésének ötletes változata.

Mielőtt elindulnánk, szeretnék tenni egy kétbetűs kitérőt, ha nem probléma.

Kakálda – *fn., szleng.*

Az illemhely obszcénabb megnevezése.

A kakálda kifejezést először a Csonthülye című filmben hallottam.

Kajálda – *fn., szleng.*

Valószínűleg a kajál, azaz eszik kifejezésből ered, az ebédlő szleng megfelelője.

Ma a kajálda egy órával hamarabb zár a megszokottnál.

Kolesz – *fn., rövidülés, szleng.*

Kolesznak nevezik a diákok az elszállásolásukhoz szükséges kollégiumot.

Ebben a hónapban nem költözöm be a koleszba.

Kihallgatói – *fn., szleng.*

A diákok körében az igazgatóság helyiségét megnevező kifejezés.

Az igazgató általában a kihallgatóiban szokott tartózkodni.

Karó – *fn., szleng.*

Rosszjegy, egyes.

A matematika dolgozatomra karót kaptam, egy feladatot sem értettem.

Kiskedvenc – *fn., jelentéssűrítő összetétel.*

A tanítók által legjobban kedvelt diák egy osztályban.

Valószínűleg ez a dolgozat is a kiskedvencnek sikerült a legjobban.

Káput – *fn., szleng.*

A kirúgásra álló személyekre használják ezt a kifejezést, azaz a teljes mértékben aluliskolázott diák helyzetének megnevezése.

Ha nem javít a jegyein, káput neki.

Kacat – *fn., szleng.*

Jelentéktelen, kihasználatlan tárgy.

Minden kacatot igyekszek kiszelektálni a háztartásunkból.

Kepka (*кепка*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, egy olyan ruhadarab, amit a nap ellen használnak fejfedőnek másnéven sapka, kalap.

Nyáron roppan fontos a kepka használata a tűző nap ellen.

Klikk – *fn., szleng.*

Baráti csoport, akik elszigetelik másoktól magukat.

Az új iskolába való bejutásom után nehezen tudtam beilleszkedni a klikkesedés miatt.

Kattos – *mn., szleng.*

Agyilag nem teljesen beszámítható személy.

Gyakorta viselkedsz úgy, mint egy kattos.

Kájfos (*кайфус*) – *mn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, lerészegedett, magánkívüli állapotban van, pozitív értelemben vett részeg állapot megnevezése.

A hétvégi buli elég kájfosra sikeredett mindegyikünknek.

Károg – *i., szleng.*

Feleslegesen vagy esetleg más kárára beszél.

Egyfolytában károg, be sem áll a szája miközben tudja, hogy mindannyiunkat zavar.

Kobak – *fn., szleng.*

Fej.

Nagy valószínűséggel sosem fogja megérteni az egyenleteket, mivel üres a kobakja a matematika szó hallatán.

Kókler – *mn., szleng.*

Hazudós, nem szavahihető személy.

Ismét kóklerkedésen kaptam, ezért megszakadt a barátságunk.

Locsog – *i., szleng.*

Sokat beszél feleslegesen.

Egész végig csak locsogtam, azt sem tudtam mit kellene mondanom.

Lom – *fn., szleng.*

Jelentéktelen, fölösleges tárgy.

Minden lomot igyekszek kiszelektálni a háztartásunkból.

Megkönnyebbülészeti körgugolda – *fn., jelentéssűrítő összetétel.*

Az illemhely egyik találó megnevezése.

Érthetetlen számomra a nők miatt járnak párban a megkönnyebbülészeti körgugoldába.

Muki – *fn., szleng.*

Leginkább fiúkra, férfiakra használt megnevezés semleges értelemben, gyengét jelent.

Fiú létedre olyan muki vagy, mint egy kislány.

Molodec (*молодец*) – *mn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, az ügyes személyek felé használatos dicséretszerű, pozitív értelemben használatos szó.

Molodec volt a versenyen való teljesítményetek.

Mámoros – *mn., szleng.*

A szerelemtől eltájolódott személy.

A mámoros tekintetéből észrevehető a szeretet.

Mammer – *fn., szleng.*

A nagymama kifejezés játékosabb, viccesebb megnevezése.

A mammer receptje szerint sütjük a tortát.

Mamszi – *fn., szleng.*

A nagymama kifejezés egyik kedvesebb, csipkelődőbb megnevezése.

Mamszitól tanultam meg ilyen jól főzni.

Mancs – *fn., szleng.*

Emberi kéz, tenyér vagy akár ezek lenyomata, de általánosságban a négylábú állatok lábfejére használatos kifejezés.

Valentin napi ajándékként a mancsunkat formáztam ki viaszból.

Muki – *m., szleng.*

Gyenge, rossz fizikumú személy, leginkább fiúkra, férfiakra használt megnevezés semleges értelemben.

Erőlted meg magad és ne légy ennyire muki.

Naci – *fn., szleng.*

Farmer, sportnadrág megnevezése szolgál, a nadrág rövidített változata.

Szeretnék elmenni vásárolni, hogy beszerezhessek egy pár új nacit magamnak.

Napközi – *fn., szleng.*

A bentlakásos iskolákban alkalmazott szilencium megnevezése szolgáló kifejezés.

Bárcsak meglenne a megfelelő átlagom, hogy kihagyhassam a napközit.

Nádszál – *mn., szleng.*

Az a személy, aki annyira vékony, akár egy nád.

Mellettem te egy nádszálnak nézel ki.

Nózi – *fn., szleng.*

Az angol nyelvből eredeztethető, humoros, vicces társalgás során használatos kifejezés az orr megnevezésére.

A náthától és a folyamatos törölgetéstől vörös a nózim.

Nyáladzik – *i., szleng.*

Nyafog, semmilyen dolog nem felel meg neki.

Ez a folyamatos nyáladzás már tűrhetetlen.

Nagyasszony – *mn., szleng.*

Nagyképű, öntelt nők megnevezése.

Mindig is nagyasszonynak hitte magát.

Ofő – *fn., szleng.*

Az osztályfőnök rövid megnevezése.

Nulladik órán kerül megtartásra az ofő óra.

Ókullaré – *fn., szleng.*

Inkább régies, mint újszerű megnevezése a szemüvegnek.

Sajnos ismét romlott a szemem, új ókulláréra van szükségem.

Ősök – *fn., szleng.*

Értelméből adódóan az elődökre utaló szó, a diákok körében a szülő megnevezés helyettesítője.

A hétvégén elutaznak az ősök, reméltem tartunk egy pizsamapartit.

Pacek – *mn., szleng.*

Pizitív értelemben használatos kifejezés, elégséges osztályzat, kitűnő jegyre utal.

A bizonyítványom nem lett kitűnő, de azért elég pacekra sikeredett.

Perekur (*nepekyp*) – *fn., átvétel.*

Ukrán nyelvből átvett kifejezés, rövid szünetet, pihenőidőt jelent a munka vagy tanulás során.

Négy óra megállás nélküli munka után ideje beiktatni egy perekurt.

Parasztság – *fn., szleng.*

A diákok így nevezik saját magukat a tanárok szemszögéből.

Az iskola falain belül mi számítunk a parasztságnak.

Pocok – *fn., szleng.*

Kedves, játékos szófordulat a nem lapos has megnevezésére.

Az idén igyekszem többet edzeni majd a pocokra.

Potroh – *fn., szleng.*

Leginkább azokra a személyekre használatos kifejezés, akik nagy kerek hassal rendelkeznek.

Amióta befejeztem a szigorú diétámat a potrohom ismét nőni kezdett.

Papó – *fn., szleng.*

Nagyapa.

Papó még a világháború idején született.

Pisze – *fn., szleng.*

Kicsi, formás orr.

A pisze orrú emberek tetszetősebbek számomra.

Pofaszőr – *fn., szleng.*

Arcszőrzet, mint például borosta, szakáll, bajusz.

Véleményem szerint a pofaszőr az igénytelenség egyik jelképe.

Parás – *mn., szleng.*

Arra a személyre mondják, aki természeténél fogva nagyon félős, félénk.

Nem szeretnék horrorfilmet nézni, hisz tudjátok mennyire parás vagyok az ilyen dolgok kapcsán.

Pricsoszka (*прическа*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés és a haj, hajviselet a magyar megfelelője.

A tablófotózásra szeretnék csináltatni pricsoszkát, szeretném, ha minél jobban mutatnék a fotón.

Röpi – *fn., szleng.*

Az óra elején történő gyors feleltetés, feladatlap segítségével, röpdolgozat.
Egész éjszaka tanultam mivel biztos voltam benne, hogy röpit fogunk írni.

Rozcsoszka (*розчиска*) – *fn., átvétel.*

Az ukrán nyelvből átvett kifejezés, jelentése fésű.

A rozcsoszka folyamatos tisztítása csökkentheti a haj zsírosodásának idejét.

Slozett – *fn., szleng.*

Az illemhely obszcénabb megnevezése ahová az emberek szükségleteiket mennek elvégezni.

Használhatnám a slozettet mielőtt elindulunk?

Stréber – *fn., szleng.*

Az osztály vagy akár az egész iskola legjobb, legokosabb tanulója.

A stréber viselkedésem miatt elvesztettem a fiatalságom legszebb éveit.

Suta – *mn., szleng.*

Ügyetlen, kétbalkezes.

Semmit nem lehet rád bízni, annyira suta vagy.

Szatyor – *fn., , szleng.*

Táska, leginkább bevásárlás során használatos.

Mielőtt elindulsz a boltba, ellenőrizd le, van-e nálad szatyor.

Szili – *fn., szleng.*

Szilencium, amely a diákok délutáni felkészülését jelenti a következő napi tanórákra.

A tanáraink véleménye szerint, hasznos a szili, így jobban felkészülünk a tanórákra.

Szemcsi – *fn., szleng.*

Szemüveg, inkább a napszemüveg megnevezésére használatos kifejezés.

Köszönöm, hogy kölcsönadtad az egyik szemcsid, sokat segített a tűző nappal szemben.

Szikla – *mn., szleng.*

Termetéből és erejéből kifolyólag az erős emberek megnevezése.

Olyan szikla az ellenfelem, hogy esélyem sincs vele szemben.

Teló – *fn., szleng.*

Mobiltelefon rövidített változata.

Új telót vásároltam a régi helyett.

Tárca – *fn., szleng.*

Pénztárca kifejezésből rövidült változata.

Nem szeretek tárcát magamnál hordani, folyamatosan félek, hogy elveszítem.

Takszi – *fn., szleng.*

Takarítónő játékos, pozitív értelemben vett megnevezése.

A héten szabadságot kapott a takszi, mindenki igyekezzon vigyázni a rendre maga körül.

Tatyi – *fn., szleng.*

Táska, hátizsák.

A tatyiba, amit hoztam, beleférnek a te dolgaid is.

Tatyó – *fn., szleng.*

Táska.

Szükségünk lenne még egy tatyóra, hogy mindent be tudjunk pakolni, ami szükséges.

Végítélet – *fn., szleng.*

A diákok jegyeit eldöntő tesztfeladat, dolgozat.

Holnap írjuk meg a végítéletet matekból.

Vakerálás – *i., szleng.*

Súgás, a másik hozzásegítése a jobb jegyhez.

Dolgozat közben folyamatosan ment a vakerálás.

Várkapu – *fn., szleng.*

A mondáshoz híven, miszerint olyan a szája, mint a várkapu, a száj kifejezés egyik változata.

Olyan a szája, mint a várkapu.

Vicckes – *mn., szleng.*

Jó humorú, vicces.

Nagyon vicckes szeretne lenni, de szegénynek sosem sikerül megnevetetnie senkit.

Vallatás – *fn., szleng.*

Felelés az órai tananyagból.

Irodalomból kezdetét veszi a versből való vallatás.

Zabál – ige, szleng.

Fékezhetetlenül eszik.

A folyamatos zabálás miatt felszedtem egy pár plusz kilót.

Zsurnál (журнал) – fn., átvétel.

Ukrán nyelvből átvett kifejezés magyar jelentése nagynapló ahová a diákok osztályzatai bekerülnek.

A dolgozat jegyeit már beírtam a zsurnálba.

Az általam gyűjtött szavak és kifejezések tára igen színes. Bár jómagam is fiatal vagyok, mégis elcsodálkoztam egy-egy szó hallatán, hiszen még én sem ismertem jelentését. Valóban megállapíthatom, hogy a diáknyelvi fejlemények dinamikusak, folyton változnak, így csak abbahagyni lehet a gyűjtést, s leíró szempontból elmondani, hogy összegyűjtöttük az anyagot, de másnap, egy hét múlva már fel is fedezhetjük, hogy a rendelkezésünkre álló készletet még bővíthetjük, mert idő közben új kifejezések alakultak ki.

3. A KIFEJEZÉSEK KATEGORIZÁLÁSA

3.1. A kifejezések tematikai kategorizálása

A diáknyelv szavai különböző szempontok szerint csoportokba tömörülnek. Megfigyeltem, hogy több kutató is, Bachát László [4, 104. – 149. o.], Nagy Natália [47, 94–102. o., 36, 38–46. o.] témakörök szerint csoportosítja a kifejezéseket. Ezek a klasszifikációk nagy segítséget nyújtottak számomra saját gyűjtésem rendszerezése során, de az én csoportosításom néhány kisebb ponton eltér az általam említettekétől.

Összesen 111 szót és szókapcsolatot vizsgáltam és soroltam témakörök szerinti csoportokba:

a.) **Oktatással kapcsolatos kifejezések:** *báróék, bíróság, bizi, börtön, csóri, doga, káput, karó, kihallgatói, kiskedvenc, kolesz, napközi, ofő, pacek, parasztság, perekur, röpi, stréber, szili, vakerálás, vallatás, végítélet zsurnál.* (23 kifejezés/21%)

b.) **Szórakozással, társasági élettel kapcsolatos kifejezések:** *denszel, kájfos, klikk.* (3 kifejezés/3%)

c.) **Udvarlással kapcsolatos kifejezések:** *crush, mámoros.* (2 kifejezés/2%)

d.) **Társalgással kapcsolatos kifejezések:** *dumcsizik, fikázik, károg, locsog, nyáladzik.* (5 kifejezés/4%)

e.) **Az emberrel és tulajdonságaival kapcsolatos kifejezések:** *bábi, bakafántos, bari, bratyó, brátán, bula, cingár, csecsen, égimeszelő, fogykos, ganyás, gyidu, háringol, haver, kattos, kókler, mammer, mamszi, molodec, muki, nádszál, nagyasszony, nózi, ősök, parás, suta, szikla, takszi, várkapu, vicckes, zabál* (31 kifejezés/28%)

f.) **Testrészekkel, ruházattal kapcsolatos kifejezések:** *baki, csuka, csurmás, csülök, fejszőr, gamó, hallóka, hoodie, keпка, kobak, mancs, naci, papó, pisze, pocok, pofaszőr, potroh, pricsoszka.* (18 kifejezés/16%)

g.) **Közlekedéssel kapcsolatos kifejezések:** *bilet, gázít.* (2 kifejezés/2%)

h.) **Élvezeti cikkekkel, szükségletekkel kapcsolatos:** *bagó, búzrudacska, ókulláré, pozcsoszka.* (4 kifejezés/4%)

i.) **Tetszés/nem tetszés kinyilvánításával kapcsolatos kifejezések:** *dög, fal.* (2 kifejezés/2%)

j.) **Hétköznapi étellel kapcsolatos kifejezések:** *budi, bigyó, buksza, cerka, cucc, cula, hatoskodás, izé, kacat, kajálda, kakálda, kétbetűs kitérő, lom, megkönnyebbülészeti körgugolda, slozet, szatyor, szemcsi, tatyí, tatyó, tárca, teló.* (21 kifejezés/19%)

Megfigyelhetjük, hogy a motiváció szerinti kategorizálás azt mutatja, hogy a gyűjtött szavak nagytöbbsége az **emberrel és tulajdonságaival kapcsolatos kifejezések** (*bábi, bakafántos, bari, bratyó, brátán, bula, cingár, csecsen, égimeszelő, fogykos, ganyás, gyidu, háringol, haver, kattos, kókler, mammer, mamszi, molodec, muki, nádszál, nagyasszony, nózi, ősök, parás, suta, szikla, takszi, várkapu, vicckes, zabál*) Ezek az anyag 28%-át alkotják. A többi csoportba besorolt szavak viszonylag arányosan oszlanak meg. Legkevesebb arányban 2%-ot alkotnak az udvarlással kapcsolatos kifejezések (*crush, mámoros*), közlekedéssel kapcsolatos kifejezések (*bilet, gázít*) és végül a tetszés/nem tetszés kinyilvánításával kapcsolatos kifejezések (*dög, fal*).

3.2. A kifejezések csoportosítása szófajtani szempontból

Szófajtani szempontból is érdekes megfigyelni az összegyűjtött kifejezéseket. Ebből megtudhatjuk, hogy a gáti fiatalok nyelvezetében mely szófajok vannak jelentős többségben, s melyek azok, amelyek elenyésző előfordulási számot mutatnak. A felosztásnál az általam eddig tanulmányozott szakirodalomra hagytam. [1, 622. o., 39, 670 o., 2, 479.]

Igék: *denszel, dög, dumcsizik, fal, fikázik, gázít, háringol, hatoskodás, károg, locsog, nyáladzik, vakerálás, zabál.* (13 kifejezés/12%)

Főnevek: *bagó, baki, bari, bábi, báróék, bigyó, bilet, bíróság, bizi, bratyó, börtön, brátán, budi, buksza, bula, cerka, crush, cucc, cula, csuka, csurmás, csülök, doga, dumcsizik, gamó, gyidu, hallóka, haver, háringol, hoodie, kacat, kajálda, kakálda, káput, karó, kepka, kétbetűs kitérő, kihallgatói, klikk, kobak, kókler, kolesz, lom mammer, mámoros, mancs, megkönnyebbülészeti körgugolda, molodec, naci, napközi, nózi, izé, ofő, ókullaré, ősök, papó, parasztság, pisze, perekur, pocok,*

potroh, pricsoszka, rozcsoszka, röpi, slozet, suta, szatyor, szemcsi, szikla, szili, takszi, tatyí, tatyó, tárca, teló, zsurnál. (79 kifejezés/71%)

Melléknevek: *bakafántos, cingár, csecsen, csóri, csurmás, égimeszelő, fogykos, ganyás, kájfos, kattos, kókler, mámoros, molodec, nádszál, nagyasszony, pacek, parás, szikla, vicckes.* (19 kifejezés/17%)

A gyűjtött anyag 71%-a **főnév** (*bagó, baki, bari, bábi, báróék, bigyó, билет, bíróság, bizi, bratyó, börtön, brátán, budi, buksza, bula, cerka, crush, cucc, cula, csuka, csurmás, csülök, dogá, dumcsizik, gamó, gyidu, hallóka, haver, háringol, hoodie, kacat, kajálda, kakálda, káput, karó, kepka, kétbetűs kitérő, kihallgatói, klikk, kobak, kókler, kolesz, lom mammer, mámoros, mancs, megkönnyebbülészeti körgugolda, molodec, naci, napközi, nózi, izé, ofő, ókullaré, ősök, papó, parasztság, pisze, perekur, pocok, potroh, pricsoszka, rozcsoszka, röpi, slozet, suta, szatyor, szemcsi, szikla, szili, takszi, tatyí, tatyó, tárca, teló, zsurnál.*). Gyakoriatk a **melléknevek** (*bakafántos, cingár, csecsen, csóri, csurmás, égimeszelő, fogykos, ganyás, kájfos, kattos, kókler, mámoros, molodec, nádszál, nagyasszony, pacek, parás, szikla, vicckes*) a szavak 17%-át alkotják. Ennél kevesebbet alkotnak az **igék**

(*denszel, dög, dumcsizik, fal, fikázik, gázít, háringol, hatoskodás, károg, locsog, nyáladzik, vakerálás, zabál*) 12%-ot.

A főnevek nagyarányú többsége azt selyteti, hogy az általam megkérdezett tanulók nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy színessé tegyék nyelvhasználatukat, s ezt főnevekkel érik el. A többi csoportba tartozó szavak arányosan oszlanak meg.

3.3. A kifejezések csoportosítása szerkezte szerint

A nyelv gazdagításának leggyakoribb módja a szóképzés és a szóösszetétel. Ezzel a két szóalkotási móddal tudunk új szavakat létrehozni, melyekkel az alkotott új találmányokat, fogalmakat meg tudjuk nevezni. A diáknyelvi szakszavak morfológiai szempontjából is változatos képet mutatnak. Célszerűnek tartottam megvizsgálni ily szempont szerint is az általam összegyűjtött terminusokat. Ebben nagy segítségemre voltak az általam előzőekben tanulmányozott nyelvtankönyvek [1, 622 o., 32, 670 o.]

Egyszerű szó: *bagó, bakafántos, baki, bari, bábi, báróék, bigyó, билет, bíróság, bizi, bratyó, börtön, brátán, budi, buksza, bula, cerka, cingár, crush, cucc, cula, csecsen, csóri, csuka, csurmás, csülök, denszel, dogá, dög, dumcsizik, fal, fikázik, fogykos, gamó, ganyás, gyidu, gázít, hatoskodás, hallóka, haver, háringol, hoodie, kacat, kajálda, kájfos, kakálda, káput, karó, károg, kattos, kepka, kihallgatói, klikk, kobak, kókler, kolesz, locsog, lom mammer, mámoros, mamszi, mancs, molodec, muki, naci, napközi, nózi, izé, nyáladzik, ofő, ókulláré, ősök, pacek, parás, papó, parasztság, pisze, perekur, pocok, potroh, pricsoszka, rozcsoszka, röpi, slozet, stréber, suta, szatyor, szemcsi, szikla, szili, takszi, tatyí, tatyó, tárca, teló, vakerálás, vallatás, vicckes, zabál, zsurnál. (100 kifejezés/90%)*

Szóösszetétel: *büzzrudacska, égimeszelő, fejszőr, kiskedvenc, nádszál, nagyasszony, végítélet, pofaszőr, várkapu. (9 kifejezés/8%)*

Szószerkezet: *kétbetűs kitérő, megkönnyebbülészeti körgugolda. (2 kifejezés/2%)*

Túlnyomó többségben az **egyszerű szavak** fordulnak elő (*bagó, bakafántos, baki, bari, bábi, báróék, bigyó, билет, bíróság, bizi, bratyó, börtön, brátán, budi, buksza, bula, cerka, cingár, crush, cucc, cula, csecsen, csóri, csuka, csurmás, csülök, denszel, doga, dög, dumcsizik, fal, fikázik, fogykos, gamó, ganyás, gyidu, gázít, hatoskodás, hallóka, haver, háringol, hoodie, kacat, kajálda, kájfos, kakálda, káput, karó, károg, kattos, kepka, kihallgatói, klikk, kobak, kókler, kolesz, locsog, lom mammer, mámoros, mamszi, mancs, molodec, muki, naci, napközi, nózi, izé, nyáladzik, ofő, ókullaré, ősök, pacek, parás, papó, parasztság, pisze, perekur, pocok, potroh, pricsoszka, rozcsoszka, röpi, slozet, stréber, suta, szatyor, szemcsi, szikla, szili, takszi, tatyí, tatyó, tárca, teló, vakerálás, vallas, vicckes, zabál, zsurnál,)* ezek a kifejezések 90%-át alkotják. Sokkal kevesebb arányban van jelen a **szóösszetétel** (*búzrudacska, égimeszelő, fejször, kiskedvenc, nádszál, nagyasszony, végítélet, pofaször, várkapu*) mely a kifejezések 8%-át teszi ki. A **szószerkezetek** (*kétbetűs kitérő, megkönnyebbülészeti körgugolda*) 2%-ot alkotnak. Vagyis a vizsgált közösségben előnyben részesítik az egyszerű szavakat.

4. SZÓKINCSEJLESZTÉS AZ ISKOLÁBAN

A finoman árnyalt, pontos, megnyilatkozáshoz gazdag szókincs szükséges. Fejlesztése állandó és fontos feladatunk [8, 176–179. o.]. A szókincsfejlesztés – a helyesírás-tanításhoz hasonlóan – nem önálló tantárgy egyetlen iskolaformában sem. Az ezzel kapcsolatos ismereteket a nyelvtanítás tervszerű menetében kell alkalmaznunk, feldolgoznunk. Erre számos módszer, eljárás és gyakorlat létezik. A munkálatokhoz fűződő szavak, kifejezések között vannak olyanok, amelyek már csak a fiatalok nyelvhasználatában figyelhetők meg, az idősebb nemzedék egy része talán ismeri, de nem gyakran használja, passzív szókincsébe tartozik. Fontos a tiszta magyar beszéd megőrzése, mert nemzetmegtartó ereje van. Az iskolában lehetőség nyílik magyar nyelvórákon felmérni a szavak, kifejezések ismeretét, használatát. Lehetőség van szókincsfejlesztésre is a szókészlettan tanítása folyamán [3, 53–54. o.].

Minden órán a pedagógusnak készülnie Adamikné Jászó Anna rámutat, hogy a szókincs fejlesztése két területen történik, ezek: a szókincs bővítése és a már ismert vagy használt szavak jelentésének tisztázása, pontosítása és finomítása kell erre a feladatra. Az elsődleges feladat a szavak jelentésének tisztázása. Az alsó tagozatban általában köznyelvi szavakat tanítunk, de a népmesék kapcsán előfordulnak tájszavak és régies szavak is. Később idegen szavak és szakszavak is bekerülnek a tananyagba. A szavak mellett megjelennek a szó értékű nyelvi elemek is, például szólások, közmondások és szállóigék, de ezek inkább a felső tagozatban válnak gyakoribbá.

A szókincs fejlesztésének módszere az a feltételezés, hogy a szavak nem véletlenszerűen tárolódnak az agyban, hanem szervezeten, egymáshoz kapcsolódva, mint egy hálózat. Ezt a rendszert pszicholingvisztikában pókhálóhoz hasonlítják, vagy séma néven emlegetik a szerzők. Ez a séma nemcsak a szavakra vonatkozik, hanem mindenféle ismeretre is. A mentális lexikon hasonlít egy nyelvi jelentésmezőhöz vagy egy könyvtárhoz. A szavak fogalmi körök szerint

rendeződhetnek, alá-, fölé- vagy mellérendelt viszonyokat képezve. Rendeződhetnek rokonértelműség, ellentétes jelentés vagy azonos alak szerint. Kapcsolódhatnak helyi, időbeli, ok-okozati viszonyokhoz, valamint metaforikus kapcsolatokhoz. Ezek a kapcsolatok hálózatot alkotnak, és egymásra is utalhatnak. Ha egy új szó felmerül, akkor felidézhetjük a szóhoz kapcsolódó viszonyokat, legalábbis amennyire szükséges. [3, 54 o.]

A szókincs fejlesztésének két módszerét nevezi meg Adamikné Jászó Anna, ez a *szómagyarázatok* és *szógyűjtés*. A szómagyarázatokat beszélgetés és olvasás közben alkalmazzuk, és gyakran megnevezzük a képeken látható dolgokat is. A szógyűjtés lehet tematikus vagy nyelvtani szempontú. A tematikus gyűjtés során kisebb gyerekekkel például kutyafajtákat, tevékenységeket (pl. vasutas, tanár, szakács), vagy színeket gyűjthetünk. A nagyobbak szakszavakat, idegen szavakat, ritkán használt vagy kihalt, régi szavakat, helyi dialektusokban használt szavakat vagy átvételeket gyűjthetnek. A különleges szavakat füzetbe is rendezhetjük. A szerző megemlíti gyűjteményre Tótfalusi István *Vademecum* című könyvét, amely ritkán használt, érdekes szavakat tartalmaz jelentésmegadással és irodalmi példákkal. Ez a könyv felső tagozatosoknak ajánlott, de középiskolások is használhatják. A nyelvtani szempontú szógyűjtés is változatos lehet, például rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat gyűjthetünk, feltárhatjuk a többjelentésű szavak jelentéseit, alkothatunk különféle szóláncokat, vagy gyűjthetünk különböző nyelvi játékokat és rejtvényeket. [3, 54. o.]

A szókincsfejlesztő eljárásokkal a módszertani szakirodalom is foglalkozik. Az iskolai pedagógiai gyakorlatom során különféle módszerekkel ismerkedtem meg, amelyekre a szakirodalom is utal [8, 176–179. o.]:

1. *Olvasás és irodalom.* Az olvasásnak és az irodalomnak kiemelt szerepe van a szókincs fejlesztésében. A tanulóknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy változatos irodalmi műveket olvassanak, amelyekben gazdag és sokszínű szóhasználat található. Az olvasás során a diákok találkozhatnak ismeretlen

szavakkal, amelyeket meg kell érteniük a szöveg összefüggéséből, és be kell építeniük saját szókincsükbe.

2. *Szókinscsecke és szókárttyák.* A tanár által vezetett szókinscseckék, szókárttyák vagy szójátékok segítségével a tanulók új szavakat tanulhatnak meg. Megismerik az új szavak jelentését, használatát és kontextusát. Az interaktív és játékos megközelítés serkenti az érdeklődést, segíti a szókinsc mélyebb rögzítését.

3. *Szókinscbővítő feladatok és játékok.* A szókinscbővítő feladatok és játékok különféle formában lehetnek jelen az iskolai órákon. Ez lehet szókinscsteszt, szópárok illesztése, szinonimák vagy antonimák keresése, szókvalkádok vagy keresztrejtvények megoldása stb. Az ilyen típusú feladatok interaktív módon segítik a diákoknak a szókinscük gyakorlását és bővítését.

4. *Beszélgetések és írásbeli gyakorlatok.* A kommunikációs készségek fejlesztése és a szókinsc használata elengedhetetlen. A tanulóknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy beszéljenek és írjanak különböző témákról, felhasználva az ismereteiket és szókinscüket. A csoportos beszélgetések, viták, írásgyakorlatok és kreatív írások mind segítik a kifejező közlést, az új szavak használatát.

5. *Szótárazás és szövegértés.* A szótár használata és a szövegértési gyakorlatok segítenek a diákoknak az ismeretlen szavak megértésében, és azok beépítésében a szókinscbe. A tanár megismerteti tanulókkal a szótárak helyes használatát, hogy önállóan is tudjanak új szavakat keresni és megérteni.

Ezek az eljárások fontos elemei az iskolai szókinscfejlesztésnek. A szókinscfejlesztés folyamatosan történik a tananyag elsajátítása során. A tanulóknak sok lehetőséget kell kapniuk a gyakorlásra, megismert új szavak használatára, értelmezésére különböző kontextusokban.

2015–2023-as magyar nyelv tanterv is foglalkozik a szókinscfejlesztéssel, nem mindig konkrétan, hanem főként valamilyen más témába beleépítve.

Az 5. osztályban találkozhatunk a *Nyelv és a beszéd. A helyes beszéd tartalmi és formai követelményei* című témákkal. Ezeknek a témáknak szerves része a szókinscfejlesztése. A Braun Éva, Zékány Krisztina és Kovács-Burkus Erzsébet által

összeállított 2023-as magyar nyelv tankönyv a *Kommunikáció* című témával indít, amelynek altémája a *Nyelv és a beszéd*. [9, 221 o.] Itt változatos feladatokat kapnak a tanulók a témával kapcsolatosan. Például:

1. *Magyarázd meg a kiemelt szavak jelentését az előző években tanultak alapján!* [9, 6. o.]
2. *Írd ki a szövegből a kutyaugatást jellemző szavakat! Más állatok kapcsán keress hasonlókat!* [9, 7. o.]

A 6. osztályban ilyen témát jelöl a tanterv *Beszéd-készség fejlesztés* című óra, illetve *Nyelvművelő* órák is. A tankönyv első nagy témaként a Beszéd tárgykörét jelöli meg. Ezen belül taglalja a beszédet és a nyelvi kommunikációt, amely a szókincsfejlesztés szerves része. Ilyen feladatot találunk a tankönyvben a témával kapcsolatban: *Játsszatok szóláncjátékot az alábbi szempontok betartásával!* [10, 14. o.]. Az ilyen típusú feladatok nagyban hozzájárulnak a tanulók szókincsének változatossá tételéhez, fejlesztéséhez.

A 7. osztályban ilyen témákat jelöl meg a tanterv *Nyelvi kommunikáció, A hallgató személyisége, annak hatása a kommunikációra, A kommunikáció eredményességét befolyásoló nem nyelvi eszközök*. Itt a témákon belül szó esik a hangokról, szóelemekről, szavakról, szószerkezetekről. A kommunikációs témáknál külön figyelem irányul az udvariasság alapelveire úgy időseknél, mint fiataloknál, továbbá a beszéd-társak viszonyára is kitér a tankönyv [11].

Egészen *9. osztályig* megfigyelhetők az ilyen órák, s általánosságban az év elején fordít rá nagyobb figyelmet a tanterv a tankönyvvel együtt, akkor foglalkoznak a beszéd, a kommunikáció, beszéd-készségfejlesztés, nyelvművelés és ehhez hasonló témákkal.

Megfigyelhető azonban, hogy 10-11. osztályban már kevesebb figyelem irányul a tanterv alapján a szókincsfejlesztésre.

A 10. osztályban a tankönyv a *Kommunikáció* című témával indít, amely tömören foglalkozik a kérdéssel. Ilyen feladatok találhatóak a témát követően:

Minden történelmi korban, illetve minden vallásban a színeknek nagy figyelmet szentelnek. Nézzetek utána a színek szimbolikájának

- az öltözködésben,
- a zászlók, címerek színválasztásában,
- egy virágcsokor kiválasztásakor,
- a gyász, a boldogság, és egyéb életérzés kapcsán! [12, 7. o., 13]

11. osztályban a tankönyv szintén a Kommunikáció című témával indít. Megfigyelhetjük a következő témákat a szókincsfejlesztésre irányulva: *A világ kommunikál velem, Én is kommunikálok a világgal.* [13, 7–9. o.]

Összességében a tantervet és a tankönyveket áttekintve arra a jutottam, hogy a tanterv akár közvetlen, akár közvetett módon előirányoz órákat a szókincsfejlesztésre, azonban a tankönyvek nem elegendő információval rendelkeznek a témáról. Úgy gondolom, a tanár feladata odafigyelni a szókincsfejlesztés fontosságára, olyan feladatokat készíteni, amely a módszertani szakirodalomnak megfelelően kiegészíti a tankönyvben találhatóakat.

Összevonva a szókincsfejlesztést és a diplomadolgozatom témáját (a diáknyelvvél kapcsolatos szavakat) lehetőségem volt a Nagydobronyi Református Líceum tanulói bevonni kutatásomba. A 7–11. osztályos tanulók számára kérdőívet állítottam össze, mely által sikerült felmérnem, hogy a fiatalok körében mennyire használatosak a szleng, diáknyelvi kifejezések.

Papíralapú kérdőív segítségével végeztem az adatgyűjtést, melyet a tanulók mind önállóan a felügyeletem alatt töltöttek ki. Előzetesen igyekeztem elmagyarázni a kérdéseket, majd kb. 30–35 perc alatt sikerült is kitölteni. A kérdőív dolgozatommal összhangban rákérdezett a Nagydobronyi Református Líceum falain belül használatos diáknyelvi szavakra. Igyekeztem olyan szavakat kiválogatni, amelyek nagyobb valószínűséggel fordulnak elő a diákok szóhasználatában. A tanulók feladatai a következő csoportok köré épültek:

- a.) Oktatással kapcsolatos kifejezések,
- b.) Szórakozással, társasági élettel kapcsolatos kifejezések,

- c.) Udvarlással kapcsolatos kifejezések,
- d.) Társalgással kapcsolatos kifejezések,
- e.) Az emberrel és tulajdonságaival kapcsolatos kifejezések,
- f.) Testrészekkel, ruházattal kapcsolatos kifejezések,
- g.) Közlekedéssel kapcsolatos kifejezések,
- h.) Élvezeti cikkekkel, szükségletekkel kapcsolatos kifejezések,
- i.) Tetszés/nem tetszés kinyilvánításával kapcsolatos kifejezések,
- j.) Hétköznapi étellel kapcsolatos kifejezések.

A diákok mindegyike nagy igyekezettel segítette elő a munkámat, általuk 111 szót sikerült összegyűjteni és kategorizálni.

ÓRATERVEZET

Magyar nyelv

8. osztály

2024.02.12.

Téma: Szókincsfejlesztés

Oktatási cél: Megtanulni, elmélyíteni a helyes magyar beszédet.

Nevelési cél: A gyerekek szókincsének bővítése, a helyes magyar kommunikáció fejlesztése.

Óratípus: Vegyes.

Szemléltetés: Tankönyv segítségével.

Irodalom: Braun Éva, Zékány Krisztina, Kovács-Burkus Erzsébet. Magyar nyelv 8 – 2021.

Idő	Az óra menete	Módszeres eljárások
-----	---------------	---------------------

1`	Szervezés	Meghallgatom az ügyeletes diák jelentését.
3`	<p>I. Számonkérés</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mit nevetünk kommunikációnak? 2. Mit nevezünk nyelvnek? 3. Mi a szöveg? 4. Mik a kommunikáció funkciói? 5. A beszédársak viszonya véleményetek szerint milyen mértékben határozza meg a kommunikációt? 6. Milyen módon fejleszthetjük szókincsünket? 	Frontális, szóban történő felelés, közösen meghallgatjuk az osztállyal a felelni kívánó diákot. A diákok felelnek, az osztály tehet fel pótkérdéseket.
11`	<p>II. Az új anyag átadása</p> <p>1. Előkészítés</p> <p>A mai órán a szókincsfejlesztéssel fogunk foglalkozni. Az óra témája a szókincsfejlesztés.</p> <p>2. Motiváció</p> <p>A magyar nyelvben sokaknak gondot okoz a helyes beszéd, meg fogalmazás, a szavak helyes használata kommunikáció során. Napjainkban egyre több új kifejezés lát napvilágot a diáknyelvnek/szlangnek köszönhetően. A szókincsfejlesztő tanórák keretein belül az ehhez hasonló nyelvileg nem helyes kommunikációt kiküszöbölhetjük és javíthatjuk. Ezeknek az óráknak köszönhetően fejleszthetjük a</p>	Megbeszélő módszer, tanári magyarázattal.

kommunikációnkat időhöz, térhez és beszéd társhoz megfelelően, bővíthetjük szókincsünket és természetesen a helyes írásunkat is javíthatjuk.

3. Célkitűzés

A szókincsfejlesztés, helyes kommunikáció fontosságának elmélyítése.

Szókincsfejlesztés

Sokan sokféleképpen beszélünk, de helyesen és érthetően csak kevesen. Számtalan félreértést lehetne megelőzni a magánéletben, ügyeink intézésekor vagy a munkahelyünkön, ha helyesen ki tudnánk fejezni mondanivalónkat. Az élet minden területén előnyt jelent a szépen, érthetően elmondott, szabályosan, jól fogalmazott gondolatok közlése. A helyes kommunikációval önmagad és mások személyiségét is építhetitek. Ha tudod mikor, mit és hogyan kommunikálj, az életben minden kapu megnyílhat a céljaid előtt. A kommunikációban fontos szerepe van a szójátéknak, empátiának. A kommunikáció sokoldalú, és összetett, a társas érintkezéseink során kapcsolatszabályozó hatással bír, így fontos lehet, hogy jól olvassunk a másik személy jeleiben, és a közölt információkból minél többet

	megértünk. Ha jól tudunk kommunikálni, és értelmezni tudjuk a jeleket, előnyben leszünk másokkal szemben. A kommunikációnk megismerése az önismeret része.	
30`	III. Begyakorlás 4. gyakorlat a 8. oldalon 10. gyakorlat a 16. oldalon 17. gyakorlat a 21. oldalon	A feladat szövegét felolvasom, majd magyarázattal kísérem. A feladatot közösen oldjuk meg.
40`	IV. Házi feladat 1. Elmélyíteni az órán elhangzottakat. 2. Fejleszteni szókincsünket.	A házi feladatot felírom a táblára, magyarázattal kísérem.
43`	V. Összefoglalás Miről tanultunk a mai órán? Miért fontos a szókincsünk fejlesztése? Egy 10-es skálán milyen mértékben használjátok a szlenges kifejezéseket kommunikáció során?	Szóban egyéni kérdéseket teszek fel a gyengébb tanulóknak.

Készítette: Badó Dorina Mónika

Ellenőrizte: Nagy Natália

Nagydobrony, 2024.02.12.

BEFEJEZÉS

KÖVETKEZTETÉSEK LEVONÁSA

Dolgozatomban a diáknyelv új fejleményit kutattam a Nagydobronyi Református Líceum tanulóinak körében. Céломul tűztem ki, hogy a líceum tanulóinak nyelvhasználatát megvizsgálom, az összegyűjtött kifejezéseket több szempontból is csoportosítom. Témámat aktuálisnak és érdekesnek tartom, hisz Vidra Anikót idézve „a fiatalok világának, életének, felfogásának, tevékenységének teljes megismeréséhez nagyon gyakran a nyelvi megnyilvánulások szolgáltatnak nélkülözhetetlen adatokat” [56] A gyűjtést empirikus módszerrel végeztem, közvetlen megfigyeléssel segítségével. Kérdőív segítségével kutattam fel az adatközlők nyelvhasználatát. Összesen 111 különböző szót és szókapcsolatot gyűjtöttem össze.

Munkám megírása előtt célszerűnek tartottam áttekinteni a diákszlenggel és az ifjúsági nyelvvel foglalkozó munkákat. Áttanulmányoztam olyan neves nyelvészek munkáit, mint Bachát László, Kovalovszky Miklós, Grétsy László, Hoffmann Ottó, Rónaky Edit, Matijevics Lajos és mások.

A szlenget említvén mindenkinek egyfajta laza, meglehetősen kötetlen társalgási stílus juthat eszébe, esetleg ennél messzebb menve a társalgási stílusnak egy vulgárisabb, esetleg romlottabb formája. Ezzel szemben az irodalmi nyelvről, egyfajta fennkölt stílus, igényes köznyelvi beszédmod jut eszünkbe.

Nyelvünk szókészletébe több tucat angol, latin és egyéb eredetű idegen szó került be többnyire például informatikai szakkifejezésként. Életünk új, mindennapos kihívásai az iskola világát sem hagyják érintetlenül. Korunk diákjainak oktatásában-nevelésében újfajta tanítási módszerek és műveltségelemek válnak szükségessé az eredményesség érdekében említi meg H. Tóth István a szókincsfejlesztés az iskolában kapcsán. Az új nyelvi közegbe való kerüléssel gyarapodik a beszédtapasztalat különböző beszédhelyzetekben, a gyermekek újabb pragmatikai

szabályokat is elsajátítanak, egyre nagyobb rutint szereznek a hangos megszólalásban.

Az empirikus módszer kérdőíves változatával összegyűjtött szavakat szócikkek formájában mutatom be. Előbb a szó, melyet adatközlőim mondtak, majd a nyelvi kiszerelés, az adott szó szófaja, jelentése, és egy példamondat, amelyben alkalmazzák az adott szót.

A diáknyelv szavai különböző szempontok szerint csoportokba tömörülnek. Megfigyeltem, hogy több kutató is, Bachát László [4, 111–115. o.], Nagy Natália [37, 23–29. o.] témakörök szerint csoportosítja a kifejezéseket. Ezek a klasszifikációk nagy segítséget nyújtottak számomra saját gyűjtésem rendszerezése során, de az én csoportosításom néhány kisebb ponton eltér az általam említettekétől. Összesen 111 szót és szókapcsolatot vizsgáltam meg és soroltam témakörök szerinti csoportokba. A szavak többsége az emberrel és tulajdonságaival kapcsolatos kifejezések (*bábi, bakafántos, bari, bratyó, brátán, bula, cingár, csecsen, égimeszelő, fogykos, ganyás, gyidu, háringol, haver, kattos, kókler, mammer, mamszi, molodec, muki, nádszál, nagyasszony, nózi, ősök, parás, suta, szikla, takszi, várkapu, vicckes, zabál*) Ezek az anyag 28%-át alkotják. A nyelv gazdagításának leggyakoribb módja a szóképzés és a szóösszetétel. Ezzel a két szóalkotási móddal tudunk új szavakat létrehozni, melyekkel az alkotott új találmányokat, fogalmakat meg tudjuk nevezni. A diáknyelvi szakszavak morfológiai szempontjából is változatos képet mutatnak. Célszerűnek tartottam megvizsgálni ily szempont szerint is az általam összegyűjtött terminusokat. Ebben nagy segítségemre voltak az általam előzőekben tanulmányozott nyelvtankönyvek.

A tanulók által használt diáknyelvben túlnyomó többségben az egyszerű szavak fordulnak elő (*bagó, bakafántos, baki, bari, bábi, báróék, bigyó, билет, bíróság, bizi, bratyó, börtön, brátán, budi, buksza, bula, cerka, cingár, crush, cucc, cula, csecsen, csóri, csuka, csurmás, csülök, denszel, dogá, dög, dumcsizik, fal, fikázik, fogykos, gamó, ganyás, gyidu, gázít, hatoskodás, hallóka, haver, háringol, hoodie, kacat, kajálda, kájfos, kakálda, káput, karó, károg, kattos, kepka, kihallgatói, klikk, kobak,*

kókler, kolesz, locsog, lom mammer, mámoros, mamszi, mancs, molodec, muki, naci, napközi, nózi, izé, nyáladzik, ofő, ókullaré, ősök, pacek, parás, papó, parasztság, pisze, perekur, pocok, potroh, pricsoszka, rozcsoszka, röpi, slozet, stréber, suta, szatyor, szemcsi, szikla, szili, takszi, tatyí, tatyó, tárca, teló, vakerálás, vallatás, vicckes, zabál, zsurnál) Ez a szavak 90%-a. Sokkal kevesebb a szóösszetétel (*búzrudacska, égimeszelő, fejször, kiskedvenc, nádszál, nagyasszony, végítélet, pofaször, várkapu*) mely az összegyűjtött kifejezések 8%-át teszi ki. A szószerkezetek (*kétfetűs kitérő, megkönnyebbülészeti körgugolda*) 2%-ot alkotnak. Vagyis a vizsgált közösségben előnyben részesítik az egyszerű szavakat.

Szófajtani szempontból is érdekes megfigyelni az összegyűjtött kifejezéseket. Ebből megtudhatjuk, hogy a gáti fiatalok nyelvezetében mely szófajok vannak jelentős többségben, s melyek azok, amelyek elenyésző előfordulási számot mutatnak. A felosztásnál Bokor József felosztását követtem.

A szófajtani vizsgálat is érdekes képet mutat. Nem csupán az alapszófajba tartozó szavakat találtam, de sok mellékszófajú szót is elkülönítettem. Természetesen az előbbi volt többségben. 71%-ban a főnevek fordulnak elő (*bagó, baki, bari, bábi, báróék, bigyó, билет, bíróság, bizi, bratyó, börtön, brátán, budi, buksza, bula, cerka, crush, cucc, cula, csuka, csurmás, csülök, doga, dumcsizik, gamó, gyidu, hallóka, haver, háringol, hoodie, kacat, kajálda, kakálda, káput, karó, kepka, kétfetűs kitérő, kihallgatói, klikk, kobak, kókler, kolesz, lom mammer, mámoros, mancs, megkönnyebbülészeti körgugolda, molodec, naci, napközi, nózi, izé, ofő, ókullaré, ősök, papó, parasztság, pisze, perekur, pocok, potroh, pricsoszka, rozcsoszka, röpi, slozet, suta, szatyor, szemcsi, szikla, szili, takszi, tatyí, tatyó, tárca, teló, zsurnál*). A szavak 17%-át alkotják a melléknevek (*bakafántos, cingár, csecsen, csóri, csurmás, égimeszelő, fogykos, ganyás, kájfos, kattos, kókler, mámoros, molodec, nádszál, nagyasszony, pacek, parás, szikla, vicckes*) 12%-ot alkotnak az igék (*denszel, dög, dumcsizik, fal, fikázik, gázít, háringol, hatoskodás, károg, locsog, nyáladzik, vakerálás, zabál*).

A szókincsfejlesztés kérdését tekintően összességében a tantervet és a tankönyveket áttekintve arra a jutottam, hogy a tanterv előírányoz órákat a szókincsfejlesztésre, azonban a tankönyvek nem elegendő információval rendelkeznek a témáról. Megfigyelhető, hogy 5-7 osztályban viszonylag elegendő figyelmet fordítanak a tankönyvek a témára, viszont később évről évre kevesebb figyelem jut a szókincsfejlesztésre. Úgy gondolom, a tanár feladata odafigyelni a szókincsfejlesztés fontosságára, olyan feladatokat készíteni, amely a módszertani szakirodalomnak megfelelően kiegészíti a tankönyvben találhatóakat.

A fent említett szavakat a Nagydobronyi Református Líceum tanulói körében sikerült összegyűjteni. Mindenképpen említésre méltó véleményem szerint, hogy a 7–11 osztályos adatközlők egy része nem helyi származású.

Mint ahogy azt a bemutatott szavak is tanúsítják, a tanulók rendkívül kreatívak, játékosak és ez szóalkotásukban is megmutatkozik. Szemléletességre, változatosságra törekszenek, ezért szellemes, frappáns szavakat, kifejezéseket alkotnak. Vidámsággal közelítenek még azokhoz a dolgokhoz is, melyek a legtöbb helyzetben komolyságot, tiszteletet igényelnek.

Nyelvezetük újíto, bátran eltérnek a nyelv előirt normáitól. Az újonnan alkotott szavak és kifejezések egy része rövid életű, hamar feledésbe merülnek.

E szavak egy része időtálló és hosszú ideig megmarad, tulajdonképpen egyik generáció átadja a másiknak.

Szavaik, kifejezéseik társadalmi használhatósága változó. Van néhány olyan diáknyelvi fejlemény is, mely nem a nyilvánosságna szánt dolgokra és eseményekre utal. Azonban szép számmal akad olyan példa is, hogy a diákok eufémizmussal igyekeznek megszépíteni, az amúgy kellemetlen, kifejezéseket.

A diáknyelv fejleményei terjednek, s ezzel számot kell vetni, nem hibás nyelvhasználatként, hanem éltető erőként, gátlásoktól mentesen, szabadon, könnyedén. Kár volna előítéletekkel elvetni azt, ami érték benne. Nyelvünk legelőbb, legdinamikusabb része vitathatatlanul a diáknyelv.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

1. A magyar nyelv könyve. Szerkesztette: Adamikné Jászó Anna. – Budapest: Trezor Kiadó, 2004. – 622 o.
2. A mai magyar nyelv. Szerkesztette: Rácz Endre. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1968. – 479 o.
3. Adamikné Jászó Anna. Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig. – Budapest: Trezor Kiadó, 2002 – 53. o.
4. Bachát László. Az ifjúsági nyelv szókészletének eredete. // Magyar Nyelvőr 104. – 149. o.
5. Bachát László. Az ifjúsági és diáknyelv kérdései.//Anyanyelv, közélet, művelődés. Szerkesztette: Sebestyén Árpád. – Budapest: A tudományos ismeretterjesztő társulat magyar nyelvi választmányának kiadványai, 1976. – 111–115. o.
6. Bakos Ferenc. Idegen szavak és kifejezések szótára. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 2005.
7. Balázs Géza–Minya Károly. Diáknyelv – diákszótár. – Debrecen, Arcanum Kiadó, 2018. – 268 o.
8. Bevezetés a középiskolai anyanyelvi tantárgy-pedagógiába. Szerk.: Fülöp Lajos. – Budapest: Tankönyvkiadó, 1986. – 176–179. o.
9. Braun Éva, Zékány Krisztina, Kovács–Burkus Erzsébet. Magyar nyelv 5. osztály. – Lviv: Szvit Kiadó, 2023 – 221. o.
10. Braun Éva, Zékány Krisztina, Kovács–Burkus Erzsébet. Magyar nyelv 6. osztály. – Lviv: Szvit Kiadó, 2023 – 14. o.
11. Braun Éva, Zékány Krisztina, Kovács–Burkus Erzsébet. Magyar nyelv 7. osztály. – Lviv: Szvit Kiadó, 2015.
12. Braun Éva, Zékány Krisztina, Kovács–Burkos Erzsébet. Magyar nyelv 10. osztály. – Lviv: Szvit kiadó, 2018 – 7. o.

13. Braun Éva, Zékány Krisztina, Kovács–Burkus Erzsébet. Magyar nyelv 11. osztály. – Lviv: Szvit kiadó, 2018
14. Dobos Károly. A magyar diáknyelv és szótára. Budapest, 1898 – 198. o.
15. Dóra Zoltán. Diákszótár. // Pedagógiai folyóirat 11. évf., 3. szám. (2010)
16. Dóra Zoltán. Diákjaink nyelvhasználata. In: Magyar Nyelvőr, 118: 54–57. o.
17. G. Gödény Andrea. Könyv és nevelés. //Irodalmi Folyóirat, 2008/3.
18. Grétsy László. Ifjúsági nyelv. //Nyelvművelő kézikönyv I. kötet. Főszerkesztők: Grétsi L., Kovalovszky M. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 1980. – 968–969. o.
19. Horváth Viktória. Magyar anyanyelvű gyermekek szókincsének változásairól óvodáskor végétől kisiskolás korig. //Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 10. évf., 1. szám 63–77. (2022)
20. H. Tóth István. Diáknyelv: az állandóság és a változás kettősségében, 2018.
21. Helle Eleonóra. A debreceni diáknyelv szótára. – Debrecen: Arcanum Kiadó, 1992.
22. Hoffmann Ottó. Mini-tini-szótár. – Pécs, 1996.
23. Horváth Viktória. Magyar anyanyelvű gyermekek szókincsének változásairól óvodáskor végétől kisiskolás korig. – Bp.: Nyelvtudományi Kutatóközpont, 2020.
24. Kardos Tamás – Szűts László. Diáksóder – Hogyan beszél a mai ifjúság. – Budapest: Ciceró Kiadó, 1995. – 8–78. o.
25. Kis Tamás. A magyar szlengkutatás bibliográfiája. – Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011. – 239 o.
26. Kis Tamás. Bakaduma. – Bp: Zrínyi Kiadó, 1992 – 390 o.
27. Kis Tamás. Szempontok és adalékok a magyar szleng kutatásához. // A szlengkutatás útjai és lehetőségei. – Debrecen, 1997.– 45–58. o.
28. Kolozsvári Grandpierre Emil. Utazás a valóság körül. – Budapest: Magvető Könyvkiadó, 1969. – 642. o.

29. Kovalovszky Miklós. Az ifjúsági nyelv. // Mai magyar nyelvünk. Szerk.: Grétsy László. – Budapest: Arcanum Kiadó, 1977. 48–78. o.
30. Kovalovszky Miklós. Diáknyelv. //Világirodalmi lexikon II. kötet. Főszerkesztő: Király István. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 1986. – 693–694. o.
31. Kövecses Zoltán, Az amerikai szleng. – Debrecen, 1996.
32. Magyar grammatika. Szerk.: Keszler Borbála. – Bp.: Akadémiai Kiadó, 2000.– 670. o.
33. Matijevics Lajos. A vajdasági magyar diáknyelv. – Újvidék: Magyar Tanszék Kiadványai, 1972. – 125. o.
34. Mizser Lajos. A diáknyelv témakörei. In: Magyar Nyelvőr, 96: 285–6.o.
35. Nagy Natália. A diáknyelv új fejleményei az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar filológus diákjainak nyelvhasználatában. // Szláv élet. – Ungvár, 2016. – 94–102. o.
36. Nagy Natália. A szórványban élők nyelvhasználata. // A nyelv perspektívája az oktatásban. – Eger, 2019. – 38–46. o.
37. Nagy Natália. Új fejlemények a magyar filológusok nyelvhasználatában. //A tudomány kapujában. – Budapest: Magyar Hadtudományi Társaság, 2015.
38. Neuberger Tilda. A szókincs alakulása a beszédfejlődésben. Bp.. Tankönyvkiadó, 2021. – 131–132 .o.
39. Péter Mihály. Szleng és költői nyelvhasználat. In: Magyar Nyelvőr, 104: 273–81. o.
40. Rikassi Ilona. A nyírbátori diáknyelv és szótára. – Debrecen, 1996 – 80 o.
41. Rónaky Edit. Hogyan beszél ma az ifjúság? – Bp.: Kiadja a Kemény Gábor Iskolaszövetség, 1997. – 8–9. o., 14–17. o.
42. Sipos Pál. Ifjúsági nyelv – familiáris köznyelv. In: Magyar Nyelv rétegződése, 867–74. o.

43. Szépen magyarul, szépen emberül. Szerk.: Bachát László. – Bp.: Hazafias Népfront, 1987. – 63. o.
44. Tolcsvai Nagy Gábor. Nyelvi durvaság indulatból- és anélkül. In: Nyelvi Divatok. – Budapest, 1985 – 288 o.
45. Tóth Annabella. A szleng szókincsének vizsgálata. //Magyartanítás 5. 2005. – 185. o.
46. Tuska Tünde. A kétnyelvűséggel kapcsolatos nyelvi attitűdök vizsgálata a magyarországi szlovák szakos hallgatók körében. // Társadalmi változások – nyelvi változások. Szerkesztő: Tóth Szergej. – Budapest – Szeged, 2013. – 279–281. o.
47. Vidra Anikó. Az ifjúság sajátos nyelvhasználatáról. – Bp.: 1980.
48. Velledits Lajos: *A link nyelv*. In: Magyar Nyelv 13: 60-1p.

49. http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/egyeb/vidra_elemei/vidra.htm
50. <https://dobronyigimi.at.ua/>
51. <https://mnytud.arts.unideb.hu/szleng/tanulmanyok/almamater2-1.pdf>

Резюме

Тема моєї дипломної роботи – Особливості мови школярів у Великодобронському ліцеї (аналіз соціальних діалектів на уроках мови).

Метою моєї роботи було зібрати мовні розробки учнів ліцею та пов'язані з ними старі й особливо нові вирази. Також цифри, які знають лише молодші школярі. Після збору дослідити, які особливості характеризують зібрані матеріали, які мотиви їх створення. Важливо пізнати мову студента та вирази, які виникають, спостерігати за її характеристиками та її позитивним і негативним впливом на нашу мову. Методом дослідження я обрав емпіричний метод. Я вважав це доречним, тому що мова йде про спільноту, членом якої я був нещодавно, і мені не важко було встановити прямий контакт. Це було доповнено методом анкетування, який дав мені можливість зібрати матеріал, який можна систематизувати статистично, зрозумілий з граматичної точки зору та багатий словниковими прикладами. Своїх інформаторів я відбирав з-поміж учнів Реформованої гімназії в Надідоброні. На мою думку, кожен студент намагався якнайкраще відповісти на мої запитання. Всі дуже допомагали, тому робота пройшла гладко. Кожен інформатор дав згоду на розкриття своїх персональних даних. Всього я зібрав 111 різних слів і словосполучень.

Перед написанням роботи я вважав за доцільне переглянути роботи, присвячені студентському сленгу та молодіжній мові. Я вивчав праці відомих лінгвістів, таких як Ласло Бахат, Міклош Коваловський, Ласло Греці, Отто Гофман, Едіт Ронакі, Лайош Матієвікс та інші.

Слова студентської мови групуються за різними аспектами. Я помітив, що деякі дослідники, такі як Ласло Бахат і Наталія Надь, групують вислови за темами. Ці класифікації дуже допомогли мені в організації моєї власної колекції, але мої групування відрізняються в

деяких незначних моментах від тих, які я згадав. Я класифікував зібраний матеріал загалом на 10 груп, а також згрупував їх за аспектом порядку слів і структури.

Щодо питання розвитку словникового запасу, то, переглянувши навчальну програму та підручники в цілому, я дійшов висновку, що в навчальній програмі передбачені уроки для розвитку словникового запасу, але в підручниках недостатньо інформації з предмету. Можна спостерігати, що у 5-7 класах у підручниках приділяється відносно достатня увага темі, а надалі розвитку словникового запасу приділяється менше уваги.

Як свідчать представлені слова, учні надзвичайно творчі та грайливі, і це також відображається на їхньому словотворенні. Вони прагнуть до перспективи та різноманітності, тому створюють дотепні, яскраві слова та вирази. Вони бадьоро підходять до речей, що в більшості ситуацій вимагає серйозності та поваги.

Їхня мова новаторська, вони сміливо відступають від встановлених норм мови. Частина новостворених слів і виразів недовговічна і швидко забувається.

Resume

The topic of my thesis is the peculiarities of student language in the Nagydobronyi Reformed High School. Teaching language layers in school.

The aim of my work was to collect the linguistic developments of the students studying in the lyceum and the related old and especially new expressions. Also, figures that only younger students know. After the collection, to examine what are the peculiarities that characterize the collected materials, what are the motivations for their creation. It is important to get to know the student language and the resulting expressions, to observe its characteristics and its positive and negative effects on our language. I chose the empirical method as my research method. I considered this appropriate because we are talking about a community of which I was recently a member, and I did not find it difficult to establish direct contact. This was complemented by the questionnaire method, which gave me the opportunity to collect material that can be organized statistically, is clear from a grammatical point of view, and is rich in vocabulary examples. I selected my informants from among the students of the Reformed High School in Nagydobronyi. In my opinion, each student tried to answer my questions to the best of their ability. Everyone was very helpful, so the work went smoothly. Each informant consented to the disclosure of their personal data. I collected a total of 111 different words and word combinations.

Before writing my work, I considered it appropriate to review works dealing with student slang and youth language. I studied the works of famous linguists such as László Bachát, Miklós Kovalovszky, László Grétsy, Ottó Hoffmann, Edit Rónaky, Lajos Matijevics and others.

The words of the student language are grouped according to different aspects. I noticed that several researchers, such as László Bachát and Natália Nagy, group expressions according to topics. These classifications have been

of great help to me in organizing my own collection, but my groupings differ in some minor points from those I have mentioned. I classified the collected material into a total of 10 groups, and also grouped them according to the aspect of word order and structure.

Regarding the issue of vocabulary development, after reviewing the curriculum and the textbooks as a whole, I came to the conclusion that the curriculum provides lessons for vocabulary development, but the textbooks do not have enough information on the subject. It can be observed that in grades 5-7, the textbooks pay relatively sufficient attention to the topic, but later on, less attention is paid to vocabulary development.

As the presented words attest, the students are extremely creative and playful, and this is also reflected in their word formation. They strive for perspective and variety, so they create witty, catchy words and expressions. They approach things with cheerfulness, which in most situations require seriousness and respect.

Their language is innovative, they boldly deviate from the prescribed norms of the language. Some of the newly created words and expressions are short-lived and quickly forgotten.

MELLÉKLET

Képek a tanulókról, a középiskoláról és néhány kérdőívről

7-A osztály

8-A osztály

9-A osztály

10-A osztály

10-B osztály

11-A osztály

11-B osztály

Fotó az intézményről

Néhány kitöltött kérdőív

Az iskola épülete

iskola:
WC: Bucló
étkező: ebédlő
Kollégium: Keli
Igazgatóság: Igazgatói
Szilencium: Napközi
Tanárizoba: Jóni

Osztályzatok

elégtelen: nem jó
elégséges: elmegy
négyes: elég jó
jeles: legjobb
elégtelen osztályzatot kapott, adtak neki: rossz jegy
megbukott: nem teljesített jól

Taneszközök

bizonyítvány: jegyek ~~összege~~
ceruza: grafika, cerka
csengő: szünet
házi feladat: házi
napló: notesz
toll: toll
táska: táskó

iskolai történések

dolgoztatás: dolgoz
felelés: 5 perces
röpdolgozat: 5 perces
puskázás: puskázás
súgás: segítő
szünet: szünet
ünnepély: ünnep

iskolai polgárok

tanuló: diák
kisdíák: alsósok, kismik
okos tanuló: ügyi fogó
rossz tanuló: Dani
tanár: Jóni
osztályfőnök: a fő
portásnő: —
takarítónő: Takarító
személy aki tetszik: crush

Sajátos iskolai ragadványnevek

Gimi

Sajátos iskolai mondások, szállóigék

Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!
Kitört, mint Zrínyi.
Éltant mint Petőfi a kocsiban

AZ ÉLET MÁS TERÜLETEIRŐL**Személyek**

nő-leány: csajok

Név: Simon Raimonda

Osztály: 4A

nő, leány - dicsérő, elismerő jelzővel
nő, lány - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel
férfi-fiú: csavó
férfi, fiú - dicsérő, elismerő jelzővel
férfi, fiú - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel
férfiak megszólítása

Családtagok

anya: anyó
apa: apa
szülő: apa anyó
nagyanya: nagyi, mama
nagyapa: papó
leánytestvér: tesó, fanni
fiútestvér: tesó
testvér: tesó
unokatestvér: unós tesó
Barátok: barát
barát: haver
baráti kör: KKS

Testrészek

fej: fej
haj: haj
arc: arca, fejpenyő
nyak: nyak
szem: szem
orr: orr
száj: száj
fül: fül
mell: mell
has: has
fenék: csiga
kéz: kéz
láb: láb

Foglalkozások

Éneklés
Zenekor, Bizeteli, görkeni

Tárgyak

Ruhanemű, felszerelés, használati tárgyak
alsónadrág: nadr, gatyó
apró, jelentéktelen tárgy: cuccmók
bakancs: bakancs
buszjegy: jegy
cigaretta: cigi
cipő: cipő
csikk: cuccok
farmer: farmer
fésű: fésű
holmik: cucc
kabát: kabát
mobil-telefon: telen
pénztárca: tárcá
pulóver: pulcsi
sapka: sapka
személyi igazolvány: igazolvány
szemüveg: szemcsin

WC-papír: Budi papír

PéNZ, pénznemek

péNZ: money

Tulajdonságok

Testalkati tulajdonságok

alacsony: kicsi, törpe

magas: zsinóf, nagy nőű

sovány: vézna, sovány

kövér: olaj

Csak a körorvos tudná megvizsgálni.

Könnyebb átugrani, mint megkerülni.

gyenge: erőtlén

erős: kigyúrt

kopasz: buza cut

hajszín, hajviselet szerint: bama, fekete, szőke, frizka

bőrszín szerint: cipány

kancsal: kancsú

nagy fogú: kapa fogú

szakállas: kecske

csúnya: ronda

ittas, részeg: nevezges, bevan élve

aranyos: cuki

menő: merü

Belső tulajdonságok, magatartásformák

okos: okos fejű

buta: hülye

nem normális: bolond

ügyes: ügyes

ügyetlen: csampás

jó humorú: vicces

nagyképű: nagy fejű

hazudós: nagy miska

ideges: ideges

szemtelen: szemtelen

szerelmes: szerelmes

Rikító, túlzó jelzők

Pozitív és negatív értékítélet kifejezésére egyaránt használatosak

Pl.:

hulla menő csaj, hulla tré zakó, tökjő szerelés, tökrossz hangulat

legmenőbb csaj

Gyakori cselekvések, igék

táncol: táncol

dumál: dumál

eszik: kajál, eszik

dolgozik: dolgozik

fél: réteg, befeszít

nyafog: nyafog

járművel gyorsan halad: szágúdal

sokat beszél, mellébeszél: macán jár az agya

utál, nem szeret: gyűlöl

ragaszkodik az igazához: macán

elromlik: nem jó, elromlik

kritizál: kritizál

jólérszi magát: buliz

cigizik: cigizik

csörög a telefon: csörög a tele

szomjas: szomjas

másnapos: másnapos

Az iskola épülete
 iskola: Magyadoronyi Ref. Isk. - sulis
 WC: mosdó
 étkező: 1 kajálda
 Kollégium: 2 hely
 Igazgatóság: Igazgatói
 Szilencium: 3 hely
 Tanáriszoba: 1 tanári

Osztályzatok

elégtelen:
 elégséges:
 négyes:
 jeles: ✓
 elégtelen osztályzatot kapott, adtak neki:
 megbukott:

Taneszközök

bizonyítvány: bi
 ceruza: van
 csengő: van csengő
 házi feladat: van házi
 napló: Online, egyházi, iskolai
 toll: van tetővelő ceruz
 táská: van táskó

iskolai történések

dolgozatírás: van doka
 felelés: van hallás
 röpdolgozat: van röpdoka, 5 perc
 puskázás: van puská
 sűgás: van
 szünet: van szabadság, nyomda
 ünnepély: van ünnep

iskolai polgárok

tanuló: dida
 kisdíák: puska
 okos tanuló: stréber
 rossz tanuló: Nick, bolond
 tanár: tanár
 osztályfőnök: ofő, Edit anya
 portásnő: —
 takarítónő: takarító
 személy aki tetszik: crush

Sajátos iskolai ragadványnevek

Zsenya, csupák, puka,

Sajátos iskolai mondások, szállóigék

Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!
 Kitért, mint Zrínyi.

Egy egyes nem egyes!

AZ ÉLET MÁS TERÜLETEIRŐL

Személyek

nő-leány: crush barátok

Név: Kati Lilien

Osztály: 8.

nő, leány - dicsérő, elismerő jelzővel
 nő, lány - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel
 férfi-fiú: krac
 férfi, fiú - dicsérő, elismerő jelzővel
 férfi, fiú - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel
 férfiak megszólítása

Családtagok

anya: anya, anyabari
 apa: apu, apabari
 szülő:
 nagyanya: mama
 nagyapa: nagyapa
 leánytestvér: hugi, nővér
 fiútestvér: ocsi, tüttyi
 testvér:
 unokatestvér: kuzin
 Barátok
 barát: BARIIIIII
 baráti kör: csövek

Testrészek

fej: fej
 haj: haj
 arc: arc, pofa
 nyak: nyak
 szem: szem
 orr: orr
 száj: száj
 fül: fül
 mell: mell
 has: has
 fenék: fenék
 kéz: kez
 láb: láb

Foglalkozások

Tárgyak

Ruhanemű, felszerelés, használati tárgyak
 alsónadrág: gatyá
 apró, jelentéktelen tárgy: matyó
 bakancs: csizma
 buszjegy: buszjegy
 cigaretta: ciigi, cigi
 cipő: csuka
 csikk: csikk
 farmer: farmer
 fésű: fejű
 holmi: csuc
 kabát: cszchi
 mobil-telefon: teló
 pénztárca: tarca
 pulóver: pulcsi
 sapka: hírah
 személyi igazolvány: panopot
 szemüveg: remeri

WC-papír: *budi papír*

PéNZ, pénznemek

péNZ: *money, mani*

Tulajdonságok

Testalkati tulajdonságok

alacsony: *manó, táspe*

magas: *zniraj, villanyszerelő*

sovány: *lapos, vézna*

kövér: *dagyi*

Csak a körorvos tudná megvizsgálni.

Könnyebb átugrani, mint megkerülni.

gyenge: *gyenge*

erős: *strong*

kopasz: *kopaszke*

hajszín, hajviselet szerint:

bőrszín szerint:

kancsal: *kancsal*

nagy fogú: *kapa fogú*

szakállas: *vénember*

csúnya: *ronca*

ittas, részeg: *részeg*

aranyos: *csiki*

menő: *cool*

Belső tulajdonságok, magatartásformák

okos: *streber*

buta: *bamba*

nem normális: *Noel fele*

ügyes: *ügy*

ügyetlen: *bamba*

jó humorú: *villi*

nagyképű: *polátlan*

hazudós: *hazug*

ideges: *mérges*

szemtelen: *nuny*

szerelmes: *rózsaszín*

szóban él

Rikító, túlzó jelzők

Pozitív és negatív értékítélet kifejezésére egyaránt használatosak

Pl.:

hulla menő csaj, hulla tré zakó, tökjő szerelés, tökrossz hangulat

Gyakori cselekvések, igék

táncol: *táncol, darszal*

dumál: *gappingal*

eszik: *zabal*

dolgozik

fél nyúl

nyafog: *hiski*

járművel gyorsan halad: *nyican*

sokat beszél, mellébeszél: *idegenítő*

utál, nem szeret: *hater*

ragaszkodik az igazához: *okoska*

elromlik: *tönkremegy, gyatya lesz*

kritizál: *úkilés*

jólérzi magát: *boldog*

cigizik: *gáz, ugilk*

csörög a telefon: *hívak*

szomjas: *szomjos*

másnapos: *másnapos*

Az iskola épülete

iskola: *nyer, ruli*
 WC: *bubi*
 étkező: *beajálda*
 Kollégium: *leoli*
 Igazgatóság: *igorgató*
 Szilencium: *suló*
 Tanáriszoba: *tandri*

Osztályzatok

elégtelen: *rom*
 elégséges: *tárhelő*
 négyes: *jó*
 jeles: *bróvó*
 elégtelen osztályzatot kapott, adtak neki: *buta*
 megbukott: *galya*

Taneszközök

bizonyítvány: *beri*
 ceruza: *cerka*
 csengő: *csingó*
 házi feladat: *házi*
 napló: *élelmiszer napló*
 toll: *toll*
 táská: *tatyji*

iskolai történések

dolgoztatás: *dogga*
 felelés: *házi feladat, szóbeli*
 röpdolgozat: *röpdolgoz*
 puskázás: *bomba*
 sügás: *sügás*
 szünet: *szünet*
 ünnepély: *ünnepély*

iskolai polgárok

tanuló: *didle*
 kisdíák: *pulya*
 okos tanuló: *okosleka, stréber*
 rossz tanuló: *butusleka*
 tanár: *tanci*
 osztályfőnök: *ofó*
 portásnő: *ó*
 takarítónő: *takarai*
 személy aki tetszik: *crush, hurbili*

Sajátos iskolai ragadványnevek**Sajátos iskolai mondások, szállóigék**

Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!
 Kitért, mint Zrínyi.

AZ ÉLET MÁS TERÜLETEIRŐL**Személyek**

nő-leány: *cray*

Osztály: 9

nő, leány - dicsérő, elismerő jelzővel
 nő, lány - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel
 férfi-fiú: *pali, poci*
 férfi, fiú - dicsérő, elismerő jelzővel
 férfi, fiú - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel
 férfiak megszólítása

Családtagok

anya: *anya*
 apa: *apá*
 szülő: *anya*
 nagyanya: *nanika*
 nagyapa: *papi*
 leánytestvér: *tesó*
 fiútestvér: *testó*
 testvér: *testó*
 unokatestvér: *unoka*

Barátok

barát: *bari*
 baráti kör: *kabala, team*

Testrészek

fej: *fej*
 haj: *haj*
 arc
 nyak: *nyak*
 szem: *szem, golyó*
 orr: *orr, orrszék*
 száj: *száj, fül*
 fül: *fülszemle*
 mell: *mell*
 has: *has*
 fenék: *fenék, tepsi, popsi, popó*
 kéz: *kéz*
 láb: *láb, gáms*

Foglalkozások**Tárgyak****Ruhanemű, felszerelés, használati tárgyak**

alsónadrág: *boxer*
 apró, jelentéktelen tárgy: *mittyű - mittyű*
 bakancs: *szandál*
 buszjegy:
 cigaretta: *zigi, cigi*
 cipő: *csizma*
 csikk:
 farmer:
 fésű: *kefé*
 holmi: *holmi*
 kabát: *ruha*
 mobil-telefon: *teló*
 pénztárca: *buléna*
 pulóver: *pulcsi*
 sapka: *sapka*
 személyi igazolvány: *paszport*
 szemüveg: *szemüveg, szemlencse*

Az iskola épülete

iskola:

WC: *budi*étkező: *étkező*Kollégium: *bóli*

Igazgatóság:

Szilencium: *szülő, napközi*Tanárszoba: *nehéze***Osztályzatok**elégtelen: *szok vagy, de azért nem annyira*elégséges: *na*négyes: *jó az*jeles: *az ésen öcsém*

elégtelen osztályzatot kapott, adtak neki:

megbukott: *haból, godya***Taneszközök**

bizonyítvány:

ceruza: *gripit*csengő: *szünet*házi feladat: *házi*napló: *nagy háználjuk*toll: *piszka*táska: *váltáska***iskolai történések**dolgozatírás: *váratlanul ér*felelés: *na most meghalunk*röpdolgozat: *elmege*puskázás: *abi tud az tud*súgás: *maidiad hangosabban*szünet: *matadidó*ünnepély: *bóli***iskolai polgárok**tanuló: *diák*kisdiaák: *törpék*okos tanuló: *sheber*rossz tanuló: *ne is néz tám*tanár: *tanár*osztályfőnök: *minéllyen az életünké, boro*

portásnő:

takarítónő: *legjobb to barát*személy aki tetszik: *zeleuszelej***Sajátos iskolai ragadványnevek***ndrl***Sajátos iskolai mondások, szállóigék**

Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!

Kitört, mint Zrínyi.

*takaradj már***AZ ÉLET MÁS TERÜLETEIRŐL****Személyek**nő-leány: *arsnauy***Osztály: 10.12**

nő, leány - dicsérő, elismerő jelzővel

nő, lány - lekicsinylő, becsmerlő jelzővel

férfi-fiú:

férfi, fiú - dicsérő, elismerő jelzővel

férfi, fiú - lekicsinylő, becsmerlő jelzővel

férfiak megszólítása

Családtagokanya: *anya*apa: *apa*szülő: *szülő*nagyanya: *marpa*nagyapa: *napa*leánytestvér: *testvérem*fiútestvér: *brát*testvér: *pro tere*unokatestvér: *butya*

Barátok

barát: *testvér*baráti kör: *hadusok***Testrészek**fej: *fej*haj: *haj*

arc

nyak: *szécs*szem: *szem*orr: *magó*száj: *ajak*fül: *hallókészlet*mell: *csók*

has:

fenék: *segg*kéz: *manus*láb: *csilók***Foglalkozások****Tárgyak**Ruhanemű, felszerelés, használati tárgyakalsónadrág: *harcsuga*

apró, jelentéktelen tárgy:

bakancs: *cipő*buszjegy: *penk*cigaretta: *bugó*cipő: *balancs*csikk: *ágit*farmer: *nadrág*fésű: *fésű*holmi: *cula*kabát: *pukska*mobil-telefon: *telefon, nyomogó*pénztárca: *nyújtató*pulóver: *pukska*sapka: *kapka*személyi igazolvány: *nyújtató*szemüveg: *szüveg*

Az iskola épülete**iskola:**

WC: WC, napján néha budi, illemhely

étkező: étkező

Kollégium: kollé, kollégium

Igazgatóság: igazgató, vezető

Szilencium: szilencium

Tanárszoba: tanári

Osztályzatok

elégtelen: egyes, megbukott

elégséges: két, bukott meg

négyes: még lesz a szabad szilencium

jeles:

elégtelen osztályzatot kapott, adtak neki: nincs szabad szilencium

megbukott: megbukott, ki fogják csapni

Taneszközök

bizonyítvány:

ceruza: grafit, grafitceruza

csengő:

házi feladat: házi

napló:

toll: írószköz

táska: iskolatáska

iskolai történések

dolgozatírás: dolgoz, hosszú órák

felelés: szóbeli órák

röpdolgozat: órák

puskázás: általában tanulói foglalkozás

súgás:

szünet:

ünnepély: ünnepség

iskolai polgárok

tanuló: tanuló/diák

kisdíák: alsós tanuló

okos tanuló:

rossz tanuló:

tanár:

osztályfőnök: fő

portásnő:

takarítónő:

személy aki tetszik:

Sajátos iskolai ragadványnevek

Vadlalat, nemvetvezer, a tejüblowaj, csirketegő, csibelő, semminélbé

Sajátos iskolai mondások, szállóigék

Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!

Kitört, mint Zrínyi.

Ez mondani!

Nekem erről még a szabadok se mondtak semmit!

AZ ÉLET MÁS TERÜLETEIRŐL**Személyek**

nő-leány: lány, leány, hajóda

Osztály: 11. Anő, leány - dicséző, elismerő jelzővel *csinos, jóból*

nő, lány - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel

férfi-fiú: fiú, legény

férfi, fiú - dicséző, elismerő jelzővel

férfi, fiú - lekicsinylő, becsmérlő jelzővel

férfiak megszólítása *uram, te barátom, testvérem***Családtagok**

anya: édesanya

apa: édesapa

szülő: szülők

nagyanya: nagymama

nagyapa: nagypapa

leánytestvér: húgom, nővérem

fiútestvér: bátyám, öcsém

testvér: testvér, vérem

unokatestvér:

Barátok *haverok, barátok, jó barátok*

barát: haver, testvérem az országban

baráti kör: egyesület, a helyi egyesület, a párt

Testrészekfej: *örök a szabad végén, hajortulás dír a válladon*

haj:

arc

nyak:

szem:

orr:

száj: lepénylő

fül:

mell

has:

fenék: *tempor*

kéz:

láb:

Foglalkozások**Tárgyak**Ruhanemű, felszerelés, használati tárgyak

alsónadrág:

apró, jelentéktelen tárgy: *buszmitnyű, kacat*bakancs: *egész cipő*

buszjegy:

cigaretta: *ujji*cipő: *lábbeli*

csikk:

farmer: *östernelő*

fésű:

holmi: *kül, tárgy, fontos dolgok*kabát: *palat, dzseki*mobil-telefon: *tele, kutyki*pénztárca: *háncsa*pulóver: *pulcsi*sapka: *sapi, fejtető*személyi igazolvány: *személyi, passport*

szemüveg:

WC-papír: *szalagpapír*

Pénz, pénznemek

pénz: *gróvny, pénz, forint*

Tulajdonságok

Testalkati tulajdonságok

alacsony: *ficsi, kislány, nana*

magas: *egyszerű, nyaklába*

sovány: *nyúga*

kövér: *testes, súlyos, dekad, bővér*

Csak a körorvos tudná megvizsgálni. *Ehhez orvos kell*

Könnyebb átugrani, mint megkerülni.

gyenge:

erős: *derék*

kopasz:

hajszín, hajviselet szerint:

bőrszín szerint: *etnikai hovatartozásait figyelembe véve*

kancsal: *banesti*

nagy fogú: *nyúl, lapátfogú*

szakállas:

csúnya: *reimés, nem a legrosszabb*

ittas, részeg: *kereszt, illuminált*

aranyos:

menő: *brutális*

Belső tulajdonságok, magatartásformák

okos: *örös*

buta: *ostoba*

nem normális:

ügyes:

ügyetlen:

jó humorú: *nagy, vicc, meglepés*

nagyképű: *groggus, beképzelt*

hazudós: *harag*

ideges: *idegkajós*

szemtelen:

szerelmes:

Rikító, túlzó jelzők

Pozitív és negatív értékítélet kifejezésére egyaránt használatosak

Pl.:

hulla menő csaj, hullá tré zakó, tőkjó szerelés, tökrossz hangulat

Gyakori cselekvések, igék

táncol *ropog*

dumál: *beszél, vitsáz, szavakból, papot, meclibál*

eszik *evés, elkapta, eladja, fal, rabál*

dolgozik *működik, gurcol*

fél *talán, ritkán, ritkán*

nyafog *panaszol*

járművel gyorsan halad *gázt, repert, reaguld, tén*

sokat beszél, mellébeszél *viszál, küti a torbát, febreberél, jártafia a raját*

utál, nem szeret *ritkell, ki nem, gllhatja*

ragaszkodik az igazához *nem faqit*

elromlik *tömbre ment, ellőtt, meg van robbantva*

kritizál:

jólérzi magát: *holdon jár*

cigizik: *rosszolja a falstét*

csörög a telefon: *húrok, valakit hívás*

szomjas: *pisz*

másnapos: *pisz*